

Factsheets ten behoeve van heroverwegingen 2014 – 2015

De gemeente Overbetuwe ziet voor de toekomst, net als andere gemeenten, een tekort op de begroting ontstaan de komende jaren. De gemeente heeft daarom, ondanks het feit dat er gemeenteraadsverkiezingen voor de deur staan, ervoor gekozen om alvast bezuinigingsmogelijkheden uit te werken in factsheets. Deze factsheets zijn tot stand gekomen tijdens enkele werksessies met de betrokken thematrekkers (ambtenaar van een bepaald beleidsveld) en zijn op hoofdlijnen besproken met het college van B&W.

Over de inhoud

In deze factsheets zijn mogelijkheden om te besparen op de gemeentelijke begroting – op de korte en langere termijn – uitgewerkt. Het college van B&W biedt deze factsheets aan de politieke fracties aan om als basis te laten dienen voor het maken van keuzes. De factsheets beschrijven inhoudelijke keuzemogelijkheden op 19 thema's, die zijn geordend binnen een viertal samenhangende domeinen. Samen dekken de thema's ongeveer 95% van de gemeentelijke begroting.

Over de status

De factsheets zijn niet formeel vastgesteld (er zijn in deze fase nog geen keuzes gemaakt en er zijn geen voorstellen verder uitgewerkt). Dit gebeurt op basis van de besluitvorming hierover door het nieuwe college van B&W, in afstemming met de Raad.

Inhoudsopgave

Format factsheet heroverwegingen Overbetuwe

VOORZIENINGEN

1. Sport
2. Cultuur
3. Bibliotheek
4. Onderwijs
5. Peuterspeelzalen
6. Leerlingenvervoer
7. Welzijnsaccommodaties

ZORGZAME SAMENLEVING

8. Werk & inkomen
9. Maatschappelijke ondersteuning (incl. Sociaal-cultureel werk)
10. Volksgezondheid

RUIMTELIJKE OMGEVING

11. Openbare ruimte
12. Afval
13. Milieu
14. Ruimtelijke ordening
15. Verkeer & vervoer

BESTUUR EN ORGANISATIE

16. Economie
17. Veiligheid
18. Dienstverlening
19. Bedrijfsvoering (meer specifiek: Overhead)

Format factsheet heroverwegingen Overbetuwe

Thema		
Budget		
Korte omschrijving	Beschrijf kernachtig (op hoofdlijnen): a. welke taken / werkzaamheden onder dit thema vallen b. wat de doelen van deze taken / werkzaamheden zijn	
Keuzemogelijkheden	Beschrijf kernachtig (op hoofdlijnen): a. <u>minimaal 3 en maximaal 5 keuzemogelijkheden</u> die tot een aanzienlijke kostenbesparing voor de gemeente kunnen leiden b. hoe deze keuzemogelijkheden verband houden met de vijf uitgangspunten die door het college van B&W zijn vastgesteld 1. <i>Aanpassen aan een veranderende omgeving</i> 2. <i>Meer samenleving, minder overheid: zelfredzaamheid</i> 3. <i>Gekantelde, kostenbewuste dienstverlening</i> 4. <i>Samenwerking: samen doen waar het kan</i> 5. <i>Verbetering bedrijfsvoering als continu aandachtspunt</i>	
Consequenties keuzes	Beschrijf kernachtig (op hoofdlijnen): a. maatschappelijke effecten: consequenties van de keuzes voor inwoners, ondernemers, verenigingen b. effecten voor het gemeentelijk beleid: het ambitieniveau, beleidsdoelen en (eventuele) kwaliteitsnormen	
Besparingspotentieel	Beschrijf hier (zo mogelijk) het besparingspotentieel van de keuzemogelijkheden op jouw thema. Maak hierbij een onderscheid tussen: a. incidentele (eenmalige) en structurele (meerjarige) besparingen b. besparingen op de korte (bij de begroting 2015) en langere termijn (vanaf 2015 e.v.)	

1. Sport

Thema	Sport	
Budget	€ 2.942.000	
Korte omschrijving	‘Sport’ valt uiteen in drie categorieën. Dat zijn in volgorde van de grootte van de budgetten: a) Sportaccommodaties; b) Groene sportvelden en terreinen; c) Sportsubsidiëring. Een belangrijk punt vooraf is dat het overgrote deel van de uitgaven aan ‘sport’ aan accommodaties (voor binnen- en buitensport) wordt gedaan. Een substantiële bezuiniging is eigenlijk alleen mogelijk wanneer er naar sportaccommodaties wordt gekeken. Het eigenlijke sportbeleid maakt maar een fractie van de totale uitgaven uit. Ad a) Sportaccommodaties Onder de post ‘sportaccommodaties’ in de productenraming vallen onze <i>binnensportaccommodaties</i>. We hebben het dan vooral over het realiseren en in stand houden (onderhouden) van binnensportaccommodaties, zoals sportcentrum De Helster, De Kruisakkers en het sportdeel van De Wanmolen. De belangrijkste reden dat wij binnensportaccommodaties hebben, is dat wij als gemeente de zorgplicht hebben voor bewegingsonderwijs in het basisonderwijs. Daarnaast worden onze accommodaties voor verenigingsgebruik verhuurd, zodat inwoners kunnen bewegen en sporten. Wij hebben, op orde van grootte gymzalen, sportzalen en sporthallen in eigendom, alsook zwembad De Helster. <u>Doel bewegingsonderwijs:</u> Onze zorgplicht voor bewegingsonderwijs zodanig invullen dat leerlingen in Overbetuwe voldoende gelegenheid hebben om aan bewegingsonderwijs deel te nemen. <u>Doel verenigingsgebruik:</u> Een sportieve infrastructuur (met accommodaties als instrument) die uitnodigt tot deelname aan breedtesport. Ad b) Groene velden en terreinen Onder deze post verstaan wij hoofdzakelijk het aanleggen en onderhouden van buitensportaccommodaties (sportvelden) voor voetbal en hockey, alsook het bekostigen van veldinventaris. Sportverenigingen huren deze velden vervolgens weer van de gemeente. Het onderhoud aan de velden komt grotendeels voor rekening van de gemeente. Een aantal verenigingen krijgt een onderhoudsvergoeding van de gemeente en voert het onderhoud zelf uit. <u>Doel:</u> Een sportieve infrastructuur (met accommodaties als instrument) die uitnodigt tot deelname aan breedtesport	

	Ad c) Sportsubsidiëring Hoewel in onze begroting van subsidiëring wordt gesproken, is het beter om van sportstimulering of van sportbeleid te spreken. We hebben het hier namelijk over het budget dat is gekoppeld aan de sportnota 'Sterk(er) aan de basis' uit 2012. Voorbeelden van activiteiten zijn het fonds 'maatschappelijke activiteiten door sportverenigingen' (MADS), verenigingsondersteuning en deskundigheidsbevordering en het op te richten communicatieplatform sport en bewegen. In de sportnota is al een kanteling gemaakt weg van directe lidsubsidies naar vormen van ondersteuning die de vereniging versterkt in haar maatschappelijke rol. <u>Doel:</u> Sportverenigingen zodanig ondersteunen dat zij toegerust zijn om behalve hun kerntaak (inwoners gelegenheid bieden om in verenigingsverband te kunnen sporten) ook andere maatschappelijke vraagstukken kunnen oppakken (al dan niet samen met andere organisaties).
Keuzemogelijkheden	a. Overdracht onderhoudswerkzaamheden aan de verenigingen In de voorzieningennota (in april 2013 door de raad vastgesteld) hebben we voorgesteld om een onderzoek op te starten naar de mogelijkheden om onderhoudswerkzaamheden over te dragen aan buitensportverenigingen. De gemeente betaalt nu nog het onderhoud aan de velden (een aantal verenigingen ontvangt hiervoor een onderhoudsvergoeding), namelijk circa 6000 euro per natuurgrasveld. Wij hebben de verenigingen geïnformeerd over deze plannen, en hebben beloofd om met de verenigingen in gesprek te gaan. Het onderzoek is echter nog niet opgestart. We hebben destijds bewust géén bezuinigingstaakstelling opgenomen voor de overdracht van werkzaamheden, omdat wij op basis van het gesprek de mogelijkheden van de verenigingen willen onderzoeken. Dat neemt niet weg dat wij hierop kunnen besparen. Voor het onderzoek is overigens al een budget vastgesteld door de raad. <u>Verband met vijf uitgangspunten:</u> • <i>Meer samenleving, minder overheid.</i> We verwachten van de verenigingen meer inzet voor de accommodatie die zij van de gemeente huren. Dit vraagt zelfwerkzaamheid door vrijwilligers en/of een grotere financiële bijdrage van de leden. De gemeente blijft een aantal taken en verantwoordelijkheden houden op het gebied van de buitensport (waaronder aanleg en renovatie), maar neemt het onderhoud niet meer voor eigen rekening. b. Verhogen tarieven gemeentelijke binnensportaccommodaties en zwembad De Helster De overdracht van werkzaamheden aan de buitensportverenigingen betekent dat de kosten voor het beoefenen van buitensport waarschijnlijk zullen stijgen (de gemeente zou minder gaan meebetalen aan sportbeoefening, wat waarschijnlijk tot doorberekening aan de leden zal leiden). Het is verdedigbaar dat er van de gebruikers van binnensportaccommodaties óók een hogere bijdrage wordt verwacht. Zo spreiden we de lasten eerlijker.

	De gemeente ondersteunt gebruikers van binnensportaccommodaties op dit moment voornamelijk via een indirecte subsidie, namelijk via niet-kostendekkende huurtarieven. Het is mogelijk om een taakstelling bovenop jaarlijkse indexatie van de huurtarieven te zetten, zodat de inkomsten voor de gemeente worden verhoogd. De taakstelling moet dan worden vertaald naar nieuwe huurtarieven. De voormalige commissie burger heeft (in december 2011) in meerderheid aangegeven dat hij zich een verhoging van de tarieven kan voorstellen om de kostendekkendheid van de accommodaties te verhogen. <u>Verband met vijf uitgangspunten:</u> • <i>Kostenbewuste dienstverlening.</i> Door een verhoging van de huurtarieven wordt de kostendekkendheid van onze accommodaties verhoogd. We leggen daardoor minder toe op onze binnensportaccommodaties. • <i>Meer samenleving, minder overheid.</i> Een hogere eigen bijdrage van inwoners voor activiteiten zoals sport past in de trend van eigen verantwoordelijkheid (bijvoorbeeld voor vrije tijdsbesteding) en meer samenleving. c. Besparen op sportstimulering Door kritisch te kijken naar de activiteiten die wij financieren op het gebied van sportstimulering, kunnen we een besparing realiseren. Wij denken dan aan het korten op het fonds scholingskosten vrijwilligers dat nog nooit is uitgeput. Het leidende principe is dan het feitelijk gebruik, dat een korting mogelijk maak zonder dat dit 'pijn doet'. We denken ook aan het schrappen van de verkiezing maatschappelijke sporter van het jaar. In 2014 kan een verdere heroverweging van activiteiten plaatsvinden op basis van de voortgangsrapportage sportbeleid. Op dit moment is het echter nog te vroeg om daarover een uitspraak te doen, omdat het nieuwe sportbeleid pas m.i.v. 2013 is ingegaan. <u>Verband met vijf uitgangspunten:</u> • <i>De gemeente past zich voortdurend aan een veranderende omgeving aan.</i> Als onze 'producten', zoals een schenking uit het fonds scholingskosten vrijwilligers, minder dan begroot worden 'afgenomen', zijn er goede argumenten om het budget te korten. Gezien de huidige discussies over de kerntaak van de overheid lijkt het organiseren van een verkiezing voor sporter van het jaar geen kerntaak van de gemeente.
Consequenties keuzes	a. Overdracht onderhoudswerkzaamheden aan de verenigingen <u>Maatschappelijke effecten:</u> <i>Inwoners</i> die lid zijn van een buitensportvereniging, zullen een hogere contributie moeten gaan betalen voor het lidmaatschap indien de onderhoudskosten worden doorberekend aan de leden. Dit zou ertoe kunnen leiden dat leden hun lidmaatschap uit financiële overwegingen opzeggen (omdat ze het niet willen of kunnen betalen). Als <i>verenigingen</i> de kosten niet doorberekenen, kunnen ze in

	de financiële problemen komen. Uiteraard kan in dit stadium niet worden gesteld of dit risico ook echt zal optreden. Gemiddeld verwachten wij dat de uitgaven 40 euro per lid per jaar zullen stijgen. <u>Effecten voor het gemeentelijk beleid:</u> Een mogelijk effect is, dat verenigingen - als ze zelf financieel verantwoordelijk worden voor het onderhoud – gaan beknibbelen op onderhoud. Hierdoor kan de kwaliteit van de velden afnemen. Dit heeft op de korte termijn gevolgen voor de bespeelbaarheid van de velden, maar voor de(midden)lange termijn voor de noodzaak tot renovatie van het veld. De renovatie komt voor rekening van de gemeente. Het is belangrijk om vooraf afspraken te maken over kwaliteitsnormen. We moeten voorkomen dat we aan vervroegde renovatie alsnog hoge uitgaven moeten doen. b. Verhogen tarieven gemeentelijke binnensportaccommodaties en zwembad De Helster <u>Maatschappelijke effecten:</u> Zelfde als bij punt a. Uiteraard is het effect afhankelijk van de hoogte van de taakstellende bezuiniging. Hoe hoger de bezuiniging, hoe groter de prijsstijging zal uitpakken voor gebruikers. <u>Effecten voor het gemeentelijk beleid:</u> Ons beleidsmatige doel om inwoners te stimuleren tot breedtesport komt mogelijk onder druk te staan als de tarieven hard stijgen. c. Besparen op sportstimulering <u>Maatschappelijke en beleidsmatige effecten:</u> Geen. Het fonds is sinds de oprichting ervan nooit uitgeput. De omvang ervan is dus te groot. Ook als we het fonds halveren, stellen we nog steeds geen aanvragers teleur. De verkiezing maatschappelijke sporter van het jaar zou pas m.i.v. 2014 worden ingevoerd. We hoeven dus niet beleid te beëindigen.
Besparingspotentieel	a. Overdracht onderhoudswerkzaamheden aan de verenigingen De bezuiniging zal op de langere termijn gerealiseerd kunnen worden en is structureel. Omdat de overdracht van werkzaamheden in financiële zin een behoorlijke aderlating voor de verenigingen kan worden, is het echter ondenkbaar dat deze in één keer gerealiseerd kan worden. Wij adviseren daarom uitdrukkelijk om met een afbouw te werken. Daarnaast is het denkbaar dat de kwaliteit van de velden eerst een extra onderhoudsinspanning van de gemeente noodzakelijk maakt, alvorens er sprake kan zijn van overdracht. De velden moeten immers in een goede/aanvaardbare conditie worden overgedragen. Mogelijk betekent dit eerst een ‘investering’ alvorens er structureel bezuinigd kan worden op onderhoudswerkzaamheden. We wijzen er tot slot op dat wij de verenigingen een gesprek hebben aangeboden. De uitkomst van het gesprek kan van te voren niet helemaal vast liggen. Of de volledige onderhoudsbudgetten kunnen worden geschrapt, kan op dit moment dus niet met zekerheid worden gezegd.

	De maximale bezuiniging is circa <u>160.000 euro</u> (dit is inclusief deskundig onderhoud aan de kunstgrasvelden) indien alle werkzaamheden worden overgedragen en het gehele budget wordt geschrapt. b. Verhogen tarieven gemeentelijke binnensportaccommodaties en zwembad De Helster De bezuinigende taakstelling op de tarieven binnensportaccommodaties kan met ingang van 1 januari 2015 worden ingeboekt en is structureel. De aanpassing van de tarieven wordt jaarlijks per raadsbesluit doorgevoerd in december. Uiterlijk in september 2014 moet er dus duidelijkheid zijn over de hoogte van de taakstelling, zodat de tarievenverordening 2015 hierop kan worden aangepast. De taakstelling moet realistisch zijn en gerelateerd zijn aan de inkomsten die we nu ontvangen uit verhuur en entreegelden. c. Besparen op sportstimulering De besparingen kunnen bij de begroting van 2015 worden geregeld en zijn structureel. Beide voorstellen leveren samen <u>10.000 euro</u> op, een eventuele heroverweging in 2014 kan meer besparingen opleveren.
--	---

Tenslotte: toekomstige ideeën voor bezuiniging

De voornoemde voorstellen 2 en 3 zijn gemakkelijk te realiseren en hebben beperkte effecten. Voorstel 1 is minder eenvoudig te realiseren maar is al wel in gang gezet. Bovendien levert het een aanzienlijke structurele bezuiniging op. Zoals al eerder aangegeven is het grootste deel van de uitgaven voor sport gerelateerd aan sportaccommodaties. Grote(re) bezuinigingen zijn te realiseren door ingrijpende keuzes te maken op het gebied van accommodaties. Enkele ideeën die zijn genoemd:

- a. Fusies van buitensportverenigingen opleggen (ondergrens ledenaantallen instellen, waardoor fusies noodzakelijk worden), wat een centralisatie van voorzieningen betekent. Een aantal sportparken wordt dan gesloten.
- b. Gemeentelijk beleid voor het toekennen van sportvelden, voor buitensportinventaris en voor kleedkamers herzien. Hiermee bezuinigen we weliswaar niet, maar voorkomen we wel hoge uitgaven in de toekomst.
- c. Buitensportaccommodaties afstoten aan verenigingen/marktpartijen (eigendomslasten komen dan te vervallen, we kunnen als compensatie eventueel wel een lagere huursubsidie verstrekken aan gebruikers).
- d. Het nieuw op te richten intergemeentelijke sportbedrijf (ISO) een bezuinigingstaakstelling meegeven voor beheer en exploitatie van onze sportaccommodaties.

Deze ideeën zijn nog niet nader uitgewerkt. Verdere studie is noodzakelijk, vooral ook omdat ze ingrijpend kunnen zijn (vooral a. b en c). Deze voorstellen moeten daarom worden beschouwd als mogelijkheden voor na 2015. Voor de kortere termijn zullen ze echter geen hogere besparingen opleveren. Wij adviseren daarom om in ieder geval de uitgewerkte voorstellen te overwegen.

2. Cultuur

Thema	Cultuur	
Budget	€ 282.000	
Korte omschrijving	1. De uitgaven voor dit product zijn begroot op € 225.000 waarvan € 84.000 aan loonkosten is begroot. Dit product is in 3 onderdelen te verdelen namelijk • de subsidies, • het onderhoud aan kunstwerken en monumenten • en de uitgaven gebaseerd op de Cultuurnota. Doelstelling bij het verlenen van subsidies aan (culturele) instellingen is o.a. de instandhouding ervan maar kan ook worden verleend voor bepaalde (eenmalige) activiteiten. Maar ook waardering en stimulering voor clubs, verenigingen en organisaties. Bij onderhoud aan kunstwerken en (oorlogs)monumenten moet naast het reguliere onderhoud (schoonmaken e.d.) gedacht worden o.a. beveiliging van de werken en het repareren na vandalisme en vernieling. In de vastgestelde Cultuurnota is een actieplan opgenomen waarin voor een aantal uit te voeren acties budget beschikbaar is gesteld. Deze acties bestaan uit een budget t.b.v. kunst in de openbare ruimte, tentoonstellingen, cultuurprijs, culturele markt, het cultuurpact en een budget voor cultuurbeoefening in het onderwijs. 2. Het budget Monumenten is opgebouwd uit de volgende drie onderdelen. • onderdeel 1: betreft € 21.500 voor de instandhouding van gebouwde monumenten. • onderdeel 2: betreft € 25.000 voor inhuur van de regioarcheoloog. • onderdeel 3: betreft € 10.000 voor subsidie bij onderhoud aan archeologische monumenten.	
Keuzemogelijkheden	Enkele keuzemogelijkheden voor het product ‘Kunst en cultuur’ zijn: - het beëindigen van de subsidies aan verenigingen - het niet meer verder ontwikkelen van “kunst in de openbare ruimte” - het afschaffen van het volledige cultuurbudget omdat er geen wettelijke basis is. Voor het product ‘Monumenten’ worden geen reële keuzemogelijkheden gezien. Onderdeel 1 m.b.t. instandhouding gebouwde monumenten: Betreffende de subsidie voor de instandhouding van gemeentelijke monumenten hebben we een 3-jarige overeenkomst gesloten met de provincie Gelderland. Hierbij heeft de gemeente een verplichting van cofinanciering. De hoogte van deze	

	subsidie is gekoppeld aan het budget van 21.500 euro. Daarnaast zijn via de betrokken wethouders afspraken gemaakt voor subsidie voor langdurig lopende projecten. De renovatie van Molen de Vink in Herveld is de meest recente afspraak. Onderdeel 2 monumenten: Voor de inhuur voor de regioarcheoloog is een 3 jarig contract afgesloten met gemeente Nijmegen. Hiervoor is dit bedrag gereserveerd. Dit jaar komen wij al 75.000 euro te kort op dit bedrag. Gezien de ontwikkelingen voor het komende jaar is de verwachting niet dat deze kosten naar beneden kunnen worden bijgesteld. Het nieuwe contract gaat uit van een bedrag van 40.000 euro op jaarbasis. Op grond hiervan is een bijstelling van het budget naar beneden niet raadzaam. Onderdeel 3 monumenten: Dit betreft 10.000 euro voor subsidie bij onderhoud aan archeologische monumenten.
Consequenties keuzes	Maatschappelijke effecten: Het is bekend dat een goede culturele infrastructuur een aanzuigende werking heeft op het vestigingsklimaat zowel bij bedrijven als inwoners. Beleidsmatige effecten: Het ambitieniveau en de beleidsdoelen zijn o.a. opgenomen in de vastgestelde Cultuurnota. Er heeft eind 2013 een tussenevaluatie plaatsgevonden van deze nota waarbij alle uitgangspunten nogmaals werden vastgesteld. Ondanks dat uitgaven in het kader van cultuur geen wettelijke basis hebben zijn bezuinigingen een streep door deze zojuist nog vastgestelde uitgangspunten. Cultuur is een autonome taak van de gemeente. Een herijking van het subsidiebeleid vindt momenteel ook plaats.
Besparingspotentieel	Er is een besparingspotentieel van € 140.000 wanneer het gehele cultuurbudget komt te vervallen. Wat kleinere bezuinigingen zonder grote beleidsmatige wijziging zijn te behalen bij de subsidies aan Taptoe Elst, subsidies aan voorstellingen en bevestiging van subsidies muziekonderwijs aan de muziekverenigingen van ongeveer € 12.500. Het niet meer organiseren van tentoonstellingen levert een besparing van € 5.000. Een totaal van ongeveer € 17.500.

3. Bibliotheek

Thema	Bibliotheek	
Budget	€ 843.000	
Korte omschrijving	In de begroting is geld opgenomen voor het uitvoeren van bibliotheekwerk in Overbetuwe. Binnen het product Bibliotheek is dit in 2013 een bedrag van €846.317,-. Hiervan is €778.134,- de bijdrage die de gemeente geeft aan de Stichting Openbare Bibliotheek Gelderland Zuid (OBGZ); de organisatie die het bibliotheekwerk uitvoert. Overige kosten binnen dit product zijn kapitaallasten en loonkosten. De bijdrage aan OBGZ is gekoppeld aan doelen. Dit zijn: 1. Zoeken naar aansluiting met voor- en vroegschoolse voorzieningen en het onderwijs, gericht op het bevorderen van taalontwikkeling en het stimuleren van lezen; 2. Het, in samenwerking met andere instellingen, bestrijden van laaggeletterdheid; 3. Speciale aandacht geven aan een optimale bereikbaarheid van de bibliotheekvoorzieningen voor ouderen en mensen met een beperking; 4. Zoeken naar verbindingen met aanbieders van culturele activiteiten, gericht op 'meedoen' en 'ontmoeting'. Uitgangspunt hierbij is dat volwassenen hun eigen activiteiten bekostigen; 5. De bibliotheek bereikbaar (toegankelijk en betaalbaar) houden voor alle burgers; 6. Nieuwe producten en diensten ontwikkelen die aansluiten op de beschikbaarheid van nieuwe media (internet, databanken, zoekfuncties); 7. Een behoeftegericht aanbod op lokaal niveau realiseren: dienstverlening die aansluit op de wensen en de samenstelling van de bevolking; 8. Het accent voor de toekomst van het bibliotheekbeleid leggen op de versterking van de relatie tussen de bibliotheek en onderwijs en educatie. Leesbevordering gericht op de jeugd, media-educatie voor jongeren en ouderen en cultuureducatie zijn daarbij belangrijke doelstellingen. Op hoofdlijnen werkt OBGZ aan deze doelen vanuit vestigingen in Zetten, Heteren en Elst en via projecten zoals bieb-op-school en bieb-aan-huis. Over 2012 (en naar verwachting ook in 2013) had OBGZ in Overbetuwe een negatief resultaat. Dit mede op basis van een eerdere korting door de gemeente van 10%. De bibliotheek wil het aantal vestigingen terugbrengen en/of de huisvestingslasten naar beneden bijstellen. Zolang dit niet lukt, blijft het tekort oplopen.	
Keuzemogelijkheden	De gemeente heeft geen directe invloed op de exploitatie door OBGZ. Via de doelen aan de bijdrage (en daarmee) de hoogte van de bijdrage en overleg is er uiteraard wel een (grote) indirecte invloed.	

	1 oktober 2013 heeft OBGZ tijdens een rondetafelgesprek met de raad tijdens een politieke avond gesproken over haar situatie en visie. In haar visie wil OBGZ het pand in Zetten verruilen voor een samengaan met het HPC. In Heteren wil zij de vestiging in de Brede School opgeven en de samenwerking met de school vinden in een bieb-op-school constructie. In Elst wil OBGZ een goedkoper pand betrekken. Alleen dan ziet OBGZ kans haar exploitatie op orde te krijgen en de gemeentelijke doelstellingen zo veel mogelijk overeind te houden. Dit vraagt een investering van de gemeente (bestaande uit frictiekosten en aankoop pand Zetten) en een structurele inkomstenderving (door wegvallen huurinkomsten Heteren) Uitgaande van de huidige situatie en beleidsdoelen is een verdere besparing niet reëel. De bibliotheek binnen Overbetuwe zit op een kantelpunt. Wanneer er een fundamenteel andere visie (op realisatie) van beleidsdoelen wordt ontwikkeld kan wellicht een andere (en lagere) manier van financiering tot stand komen. Hierbij staat ook de rol van OBGZ ter discussie. Wettelijk gezien is de gemeente niet verplicht om een lokale, fysieke bibliotheek te subsidiëren.
Consequenties keuzes	Door het ontbreken van een gewijzigde visie zijn consequenties nog niet aan te geven. De bandbreedte van gevolgen zit tussen “geen bibliotheekwerk/-voorziening” tot een “lichte wijziging in huidige situatie”. Voorbeelden van mogelijk innovatieve oplossingen zijn: - Vergaande samenwerking met Lingewaard; - Binnenhalen van particuliere bibliotheekaanbieder; - Andere maatschappelijke partners voeren diensten uit; - De visie moet een nieuwe prioritering van beleidsdoelen bevatten en leiden tot innovatieve oplossingen voor uitvoering van die doelen.
Besparingspotentieel	Het besparingspotentieel is afhankelijk van een nieuwe visie en de te kiezen uitvoering die daar bij past. De bandbreedte daarbij ligt dus tussen het handhaven van het huidige budget en het volledig schrappen van het budget (€846.317,-)

4. Onderwijs

Thema	Onderwijs	
Budget	€ 5.126.000	
Korte omschrijving	Onder het thema onderwijs vallen: • <u>Onderwijshuisvesting</u>: de wettelijke taak om te zorgen voor adequate huisvesting van scholen in onze gemeente. Dit behelst nieuwbouw, uitbreiding, groot onderhoud (buitenzijde), herstel van constructiefouten en aanpassingen aan het gebouw. Ook uitbreiding van inrichting van scholen hoort hierbij. Wij stellen geld beschikbaar en het schoolbestuur voert het uit. Wij zien toe op uitvoering. Dit is de grootste post in dit thema, echter ook die met de minste ruimte voor keuzes: € 3.728.000 bestaat uit afschrijving, rente, dotatie aan de onderhoudsvoorziening, OZB, verzekeringspremie en doorbelaste uren voor ambtenaren. Waarschijnlijk gaat per 1-1-2015 een wetswijziging in, waarmee de schoolbesturen verantwoordelijk worden voor het groot onderhoud. Daartoe volgt een uitname uit het gemeentefonds. Het onderwijsdeel van de gevormde voorziening "groot onderhoud gemeentelijke accommodaties" kan dan ook vrijvallen. Ten slotte is de dotatie van € 129.631 niet meer nodig. • <u>Leerplicht</u>: de wettelijke taak om toe te zien op de naleving van de Leerplichtwet, waarbij kinderen en ouders worden geholpen om op school te blijven zodat een startkwalificatie gehaald kan worden. Dit is nu belegd in het Regionaal Bureau Leerplicht. De post in de begroting betreft alleen de loonkosten van de leerplichtambtenaren (€ 290.065). Over de in te brengen FTE's zijn regionale afspraken gemaakt bij de totstandkoming van het RBL in 2012. • <u>Schoolbegeleiding</u>: geen wettelijke taak, autonoom beleid. Scholen kunnen met gelden voor schoolbegeleiding extra materialen, uren, expertise of methodes bekostigen voor kinderen die voorlopen of achterlopen. Het is een vorm van leerlingzorg. Scholen krijgen van het Rijk in hun lumpsumbekostiging een component voor schoolbegeleiding. De gemeente geeft de scholen nog extra subsidie hiervoor, in totaal is dit € 112.295. • <u>Bewegingsonderwijs</u>: de wettelijke taak om voor groepen 3 t/m 8 in het basisonderwijs 1,5 uur gymles per week te bekostigen. Wij bekostigen het minimum van 1,5 uur per week per groep. Hiervoor staat € 544.044 in de begroting. Op basis van de geldende normbedragen zijn de werkelijke kosten € 115.360. De overige € 388.684 betreft doorbelasting van kosten van gymaccommodaties, die geen directe verhouding heeft met het werkelijke gebruik (bijv. 60% gymzaal HPC wordt doorbelast). • <u>Lokaal onderwijsbeleid (overige lokaal bestuurlijke onderwijstaken)</u>: (al het onderstaande is autonoom beleid) ◦ <u>cultuureducatie</u>: scholen krijgen subsidie om met leerlingen voorstellingen voor dans, muziek of theater te bezoeken. Zij krijgen al een bedrag van het Rijk. Wij geven 50% van dat bedrag extra, op jaarbasis circa € 10.000. Doel is kinderen meer in contact brengen met kunst en cultuur. Scholen kunnen zelf kiezen waar ze heen gaan.	

	- o <u>logopedie</u>: de gemeente heeft een overeenkomst met een maatschap voor logopedie. Twee logopedisten screenen alle 5-jarigen van Overbetuwe basisscholen om zo mogelijke spraak-taal achterstanden op te sporen. Daarnaast komen peuters op consult op doorverwijzing van consultatiebureau of peuterspeelzaal, omdat er zorgen zijn over hun spraak-taal ontwikkeling. Dit is allemaal preventief, er wordt niet behandeld. Ouders kunnen behandeling vanuit hun zorgverzekering betalen. Jaarlijks budget: €73.646. Doel is om achterstanden zo vroeg mogelijk te signaleren om de onderwijsloopbaan zo goed mogelijk te laten verlopen. - o <u>natuur- en milieu educatie</u>: de gemeente subsidieert Stichting NME Overbetuwe (samenwerking tussen CNME 't Pakhuis en Boerderij Lingezen) voor natuur-en milieu educatie aan basisscholen. Zij maken leskisten en hebben een makelaarsfunctie tussen andere NME-aanbieders en scholen. Overbetuwse scholen kunnen tegen een goedkoop tarief leskisten afnemen van Stichting NME Overbetuwe. Jaarlijkse subsidie: € 45.000. Doel is om basisschoolleerlingen te stimuleren op kennisontwikkeling over natuur en milieu en bewustwording van duurzaamheidsvraagstukken. - o <u>schoolzwemmen of –schaatsen en vangnetregeling zwemmen</u>: scholen kunnen met enkele groepen op kosten van de gemeente gaan zwemmen in De Helster of De Leygraaf of in de winter bij het Winterfestijn in Elst gaan schaatsen. De gemeente subsidieert baanhuur/badhuur en bij schaatsen de schaatshuur. Vangnetregeling: kinderen die in groep 5 nog geen zwemdiploma hebben, kunnen op kosten van de gemeente 1 jaar zwemles volgen. Jaarlijkse kosten: circa € 33.000, waarvan € 22.870 doorbelasting van De Helster op deze post wordt geboekt. Het doel van schoolzwemmen/schoolschaatsen is kinderen meer laten bewegen. Het doel van de vangnetregeling is dat zo veel mogelijk kinderen de basisschool verlaten met een A-diploma zodat ze zelfredzaam in en om het water zijn. - o <u>inhoudelijke samenwerking brede school</u>: na de vorming van brede scholen was er wel gezamenlijke huisvesting, maar onvoldoende samenwerking. De gemeente subsidieert voor de periode 2013 t/m 2015 activiteiten (€ 20.000) en cofinanciert een coördinator (€ 20.000). Doel is om de samenwerking in de brede scholen te stimuleren.
Keuzemogelijkheden	1. Verminderen of stopzetten subsidie onderwijsbegeleiding Dit is geen wettelijke taak. De scholen ontvangen hier al subsidie voor van het Rijk. Het is de vrijheid van de gemeente om hier al dan niet beleid op te voeren. Het bedrag kan verlaagd worden of de subsidie kan volledig stopgezet worden. Dit past binnen het uitgangspunt “minder overheid”. 2. verminderen of stopzetten subsidies voor lokaal onderwijsbeleid (lokaal bestuurlijke onderwijstaken) Ook dit is geen wettelijke taak. Alle onderwerpen die hieronder vallen kunnen verminderd of stopgezet worden. De keus kan ook op onderdelen worden gemaakt. Het past binnen het uitgangspunt “minder overheid”. Grofweg verdeeld gaat het om 3 componenten: extra subsidie die leerzaam of leuk zijn voor leerlingen (extra sporten, extra cultuureducatie, extra natuur- en milieu-educatie, brede

	school activiteiten), extra subsidie voor preventieve zorg (logopedie) en extra subsidie voor samenwerking (coördinator brede school). Als scholen op een bepaald vlak wat extra's willen voor hun leerlingen, kunnen zij zelf zoeken naar extra bekostiging. Denk hierbij aan sponsoring, een ouderbijdrage of in samenwerking met een sportclub het fonds Maatschappelijke activiteiten door sportverenigingen. Op het gebied van de vangnetregeling is het de vraag waarom de gemeente gratis zwemles aanbiedt. Dit is een verantwoordelijkheid van ouders. De doelen voor logopedie kunnen ook met minder budget gehaald worden. Een jaarlijkse besparing van circa € 25.000 is haalbaar door de opdracht in te perken. Die is nu te ruim geformuleerd. Het is de gemeente ook vrij om hier geen beleid op te voeren/geld aan uit te geven. Het is ook mogelijk om een deel van de subsidie voor inhoudelijke samenwerking te verminderen. Inmiddels hebben de partners in de brede scholen afspraken gemaakt over de cofinanciering van de coördinator. Door deze minder uren in te zetten, kost het de gemeente geen € 20.000 maar € 12.000. Het is ook mogelijk hierop een subsidieplafond in te stellen. 3. onderwijshuisvesting efficiënter benutten Geen nieuwe scholen meer bouwen, meer gebruik maken van leegstand voor zowel onderwijs (dus medegebruik als er extra ruimte nodig is) als andere functies (welzijn, sociaal, recreatief, cultureel, maatschappelijk). Onderzoeken waar dit mogelijk is. Leegstand bestrijden, mogelijkheden zoeken om meer met schoolgebouwen te doen. Een schoolgebouw kan na schooltijd (en soms ook tijdens schooltijd) prima gebruikt worden voor andere doeleinden. Denk hierbij aan functies zoals welzijn, sociaal, recreatief, cultureel, maatschappelijk. Die functies zijn op dit moment vaak elders gehuisvest (in dorpshuizen, wijkcentra etc). Het beter benutten van ruimte die er toch al in scholen is, kan leiden tot het vervallen van kosten voor andere accommodaties. Daarnaast is het mogelijk om, als schoolbesturen ruimte verhuren in een school, een deel van die huur terug te vragen. Dit is dan een vergoeding voor de investeringskosten die de gemeente heeft gemaakt voor dat gebouw.
Consequenties keuzes	1. Verminderen of stopzetten subsidie onderwijsbegeleiding Hiermee vervalt voor scholen een extra bedrag dat zij voor leerlingen die extra begeleiding nodig hebben in kunnen zetten. Leerlingen zullen daar wat van merken; in welke mate is niet te zeggen. Wij beschikken niet over een evaluatie waaruit blijkt wat de opbrengst/het effect is van deze extra subsidie. Het effect is dat de gemeente de doelen voor het lokaal onderwijsbeleid moet bijstellen. Daarin zijn de subsidies voor deze activiteiten op dit moment opgenomen. De doelen zijn echter niet erg meetbaar. 2. verminderen of stopzetten subsidies voor lokaal onderwijs beleid (lokaal bestuurlijke onderwijstaken) Ook dit is geen wettelijke taak. Per onderdeel worden de gevolgen geschetst: • <u>cultuureducatie</u>: scholen zullen minder voorstellingen kunnen bezoeken, waardoor leerlingen met minder cultuur in contact

	komen. Culturele instellingen zullen dit merken doordat er wat minder vraag is. Cultuureducatie staat benoemd in de Cultuurnota. De ambitie die hierin gesteld is zal dan bijgesteld moeten worden. Overigens ontvangt theater De Kik jaarlijks al € 6.000 voor schoolvoorstellingen. We subsidiëren dus niet alleen de vraag-kant (scholen) maar ook de aanbod-kant (theater). Dit is wellicht ook zo voor andere organisaties, maar dat hebben wij niet in beeld. De landelijke bezuinigingen op kunst & cultuur zijn een feit, deze lokale bezuiniging komt er dan boven op. Scholen kunnen ouders of bedrijven misschien om een extra bijdrage vragen als zij meer willen doen dan de rijksbekostiging hen toestaat. • <u>Logopedie</u>: kinderen met een spraak/taal-achterstand worden minder snel gesignaleerd. Dit zal dan door leerkrachten moeten gebeuren, die vervolgens met ouders een gesprek hebben. Ouders zullen daarna zelf de stap moeten nemen om naar een logopedist te gaan met hun kind. Voor de maatschap logopedie Overbetuwe betekent het dat zij een voornaam deel van hun werk verliezen. We beschikken niet over evaluaties waaruit blijkt wat de precieze effecten van de logopedie-activiteiten zijn. Het is ook mogelijk om niet meer alle 5-jarigen te screenen, maar alleen die kinderen waar een leerkracht zorgen over heeft. Dat zal dan omschreven moeten worden, om ervoor te zorgen dat dit niet tot een te brede groep leidt. Een inperking van de huidige opdracht levert dezelfde output op als nu, maar dan met een besparing van circa € 25.000. Dan worden nog steeds alle kinderen van 5 jaar gescreend op achterstanden en kunnen doorverwezen peuters een screeningsconsult krijgen. • <u>natuur- en milieu educatie</u>: scholen kunnen minder NME aan hun leerlingen bieden en kinderen komen minder in aanraking met natuur en milieu educatie. Dit zal (enig) effect hebben op de manier waarop zij met natuur en milieu omgaan. Voor Stichting NME Overbetuwe betekent dit dat een zeer belangrijke financieringsstroom stopt. Dat zal het einde betekenen van ST. NME Overbetuwe. Welk effect dit heeft op de twee zelfstandige organisaties die in deze stichting samenwerken (CNME 't Pakhuis en Boerderij Lingezegen) is niet duidelijk. De verwachting is dat zij wel blijven bestaan. De gemeente zal wel de doelen op het vlak van NME (en wellicht milieu en duurzaamheid) moeten bijstellen. • <u>schoolzwemmen/schoolschaatsen</u>: scholen hebben voor enkele groepen leerlingen een sportieve activiteit minder. De Helster en De Leygraaf zullen merken dat het zwembad wat minder wordt gehuurd. Dit betreft voor beide baden samen circa 16 uur per jaar en is dus niet ingrijpend. De schaatsbaan van het Winterfestijn Overbetuwe zal misschien ook merken dat minder scholen komen schaatsen. Vorig jaar waren dit 17 scholen. Het Winterfestijn heeft minder inkomsten als minder scholen komen schaatsen. Scholen kunnen ouders of bedrijven misschien om een extra bijdrage vragen. In samenwerking met een sportvereniging zijn er wellicht mogelijkheden in het fonds Maatschappelijke activiteiten door sportverenigingen. • <u>vangnetregeling schoolzwemmen</u>: ouders van circa 30 kinderen zullen dit merken. Zij komen niet meer in aanmerking voor gratis een jaar zwemles. Het effect kan zijn dat kinderen onvoldoende zelfredzaam zijn in en om het water. Ook De Leygraaf en De Helster zullen het merken als deze kinderen niet meer op zwemles komen. Echter, op het totaal aantal kinderen met zwemles zijn deze 30 niet ingrijpend. Het lokaal onderwijsbeleid zal moeten worden bijgesteld. • <u>inhoudelijke samenwerking brede school</u>: de partners in de brede school en de leerlingen zullen dit merken. Zij kunnen geen subsidie meer ontvangen voor gezamenlijke activiteiten/projecten. De kosten hiervan moeten zij dan uit de eigen begroting
--	--

	betalen. Het is nog onduidelijk of deze activiteiten dan niet meer worden uitgevoerd. De gemeente heeft van 2008 tot 2011 jaarlijks € 40.000 subsidie voor activiteiten beschikbaar gesteld. De subsidie die er nu is voor een coördinator kan ook vervallen of verminderd worden. Bijstelling van € 20.000 naar € 12.000 is mogelijk vanwege de afspraken die de partners nu hebben gemaakt over de inzet van een coördinator en hun cofinanciering. De partners zullen dit werk binnen hun normale werkzaamheden moeten doen als de coördinatorsubsidie vervalt. De ervaring is dat samenwerking minder goed van de grond is gekomen door het ontbreken van tijd en geld voor een coördinator. Bijstelling van de doelen rondom brede school is wellicht nodig. Het is de vraag of en zo ja in welke mate subsidie nodig is om de doelen te halen (samenwerking, optimaal ruimtegebruik, goede kwaliteit huisvesting, ontmoeting/wijkfunctie en ontwikkelkansen voor jong en oud). Het is ook mogelijk om de ambitie hieromtrent bij te stellen. 3. onderwijshuisvesting efficiënter benutten Het efficiënter benutten van de schoolgebouwen kan winst opleveren. Welzijns- en andere functies kunnen wellicht een plek vinden in een schoolgebouw. De schoolgebouwen drukken met hoge kapitaallasten zwaar op de begroting. Waar vragen om (extra) ruimte bij de gemeente komen, kunnen we de mogelijkheden van (leegstaande) onderwijsruimte beter onderzoeken of benutten. Dit komt de efficiëntie van de investeringen ten goede. Het (her)huisvesten van andere activiteiten in schoolgebouwen kan ervoor zorgen dat accommodatiekosten op andere plekken kunnen vervallen. Dat kan de consequentie hebben dat sommige functies moeten verhuizen, en die veranderingen kunnen weerstand oproepen. Het is ook mogelijk dat sommige activiteiten wat verder weg komen te liggen. Maar omdat de scholen in iedere kern aanwezig zijn, blijft het toch nog dichtbij. Uiteindelijk zou het zo kunnen zijn dat er accommodaties afgestoten kunnen worden door functies beter te combineren. Investeringskosten terugvragen: schoolbesturen en huurders van schoolruimte zullen dit merken. De schoolbesturen krijgen minder inkomsten of moeten een hogere huur vragen. De huurders moeten dan een hogere huur betalen. De vraag is of dit een drempel opwerpt om schoolgebouwen meer te gebruiken. Het effect is dat scholen en (maatschappelijke) organisaties meer op elkaar aangewezen worden om ruimte te delen en samen te gebruiken. Dat is niet altijd makkelijk en soms zullen de gebouwen een aanpassing nodig hebben om het beter mogelijk te maken. Er liggen ook kansen voor samenwerking.
Besparingspotentieel	a. Verminderen of stopzetten subsidie onderwijsbegeleiding Dit kan een structurele besparing opleveren. Vanwege de langdurige subsidieverstreking is een redelijke afbouwperiode nodig. Dit moet per subsidie bekeken worden en is afhankelijk van diverse factoren. Dit moet dus onderzocht worden. De vermindering kan per 2015 ingaan, volledige stopzetting wellicht ook als de schoolbesturen op tijd worden geïnformeerd. Besparingspotentieel is maximaal € 112.295.

	b. verminderen of stopzetten subsidies voor alle lokaal bestuurlijke onderwijstaken Dit kan een structurele besparing opleveren. Vanwege de langdurige subsidieverstrekking is een redelijke afbouwperiode nodig. Dit moet per subsidie bekeken worden en is afhankelijk van diverse factoren. Dit moet dus onderzocht worden. Een vermindering kan per 2015 ingaan, volledige stopzetting wellicht ook als de schoolbesturen/betrokken organisaties op tijd worden geïnformeerd. Besparingspotentieel is maximaal € 139.686. Een deel van de kosten van het schoolzwemmen/vangnetregeling heeft geen besparingspotentieel, omdat dit doorbelasting van kosten van De Helster betreft. Als de zwemsubsidie wordt gestopt, zullen die kosten op een andere kostenpost moeten drukken. c. onderwijshuisvesting efficiënter benutten Het is nog niet duidelijk wat het besparingspotentieel is. De verwachting is dat dit op de lange termijn structureel is, omdat er minder andere ruimte nodig is (die de gemeente nu meestal biedt).
--	---

5. Peuterspeelzalen

Thema	Peuterspeelzalen	
Budget	€ 1.021.000	
Korte omschrijving	Peuterspeelzaalwerk heeft tot doel om kinderen van 2,5 tot 4 jaar spelend te laten leren en voor te bereiden op de basisschool. De peuterspeelzalen werken nauw samen met het basisonderwijs aan een doorgaande leerlijn. Ook is men bezig de vorming van Integrale Kindcentra (IKC) te onderzoeken. Enkele jaren geleden is de peuterspeelzaal benoemd als een basisvoorziening voor iedere kern. Vanuit die gedachte zijn veel peuterspeelzalen ondergebracht in brede scholen. Wij subsidiëren de activiteiten en huur van 11 peuterspeelzalen in Overbetuwe. De SPO voert het peuterspeelzaalwerk uit. Peuterspeelzaalwerk is geen wettelijke verplichting. De gemeente heeft wel de wettelijke plicht om VVE aan te bieden. VVE is bedoeld om kinderen met een (taal)achterstand extra aanbod te geven zodat ze zonder achterstand de kleutergroepen kunnen verlaten. Ouders betalen een hoge eigen bijdrage (hoger dan voor kinderopvang en hoger dan landelijk gemiddeld). Een verdere verhoging van de ouderbijdrage is niet reëel. Er is een langdurige subsidierelatie met de Stichting Peuterspeelzalen Overbetuwe (SPO). In Overbetuwe zijn nu circa 817 peuters. Het huidige peuterspeelzaalwerk biedt plaats aan 360 peuters. De taken voor Kinderopvang zijn : • <u>toezicht en handhaving</u>: Dit is een wettelijke taak. Het gaat om toezicht houden op de kwaliteit (GGD is toezichthouder) en waar nodig handhaven op geconstateerde overtredingen aan de hand van ons handhavingsbeleid. • Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor het actueel <u>houden van het Landelijk Register</u> Kinderopvang en Peuterspeelzalen. Dit wordt o.a. gebruikt door de Belastingdienst. Ook dit is een wettelijke taak. • Betalen van kinderopvang <u>op sociaal-medische indicatie</u>: de gemeente betaalt kinderopvang als de beperking van ouders dat noodzakelijk maakt of als de goede of gezonde ontwikkeling van het kind in het geding is. Wij betalen dit alleen als er geen andere passende voorziening is zoals de Wet Kinderopvang, AWBZ, Wmo of peuterspeelzaal. Dit is geen wettelijke taak. Door een financiële mutatie in de algemene uitkering heeft in 2013 een verlaging van dit budget plaatsgevonden, waardoor er feitelijk geen budget resteert. Dit is niet op basis van beleid gedaan; het beleid zal hier op aangepast moeten worden.	
Keuzemogelijkheden	1. omvorming van peuterspeelzaal naar peuteropvang (onder de Wet kinderopvang) Door peuterspeelzaalwerk om te vormen naar peuteropvang zal het vallen onder de Wet Kinderopvang. Daarmee wordt het voor ouders mogelijk om kinderopvangtoeslag te ontvangen voor uren dat hun kind naar de peuteropvang gaat. Dit is nu niet mogelijk. Op deze manier betaalt het Rijk een deel van de kosten van de peuteropvang. In deze situatie ontvangt de organisatie een prijs per	

peuter. Ouders die in aanmerking komen voor kinderopvangtoeslag betalen de volledige prijs. Ouders die hier niet voor in aanmerking komen betalen een inkomensafhankelijke bijdrage. De gemeente vult dit dan aan tot de overeengekomen prijs per peuter. Daarnaast subsidieert de gemeente de wettelijk verplichte VVE-plekken. Kinderen met een achterstand kunnen dan 4 dagdelen per week naar de peuteropvang in plaats van 2 dagdelen. Het traject om tot omvorming te komen is in 2013 voorbereid en wordt binnenkort aan uw college voorgelegd. Dit past binnen het uitgangspunt waarbinnen de gemeente zich aanpast aan de veranderende omgeving. De afgelopen jaren bleek kinderopvang populair en stroomden de peuterspeelzalen leeg. Na de recente aanpassing in de kinderopvangtoeslag is de kinderopvang minder populair en ontstaan er weer wachtlijsten bij de peuterspeelzalen. Door de bekostiging te veranderen, wordt ook meer recht gedaan aan de minder “verzorgende” rol van de overheid. Eerst betaalt ieder wat hij zelf kan, en als dat niet voldoende is kan de overheid bijspringen.

2. aantal peuterspeelzalen en daarmee het aantal peuterplaatsen verminderen

Om een substantiële besparing te realiseren zou het aantal plaatsen gehalveerd kunnen worden. Dan sluiten er locaties. Om een spreiding te houden over de gemeente, zouden alleen peuterspeelzalen in Elst, Heteren en Zetten kunnen blijven.

3. afbouwen subsidie peuterspeelzalen en alleen wettelijke taak VVE subsidiëren

In deze variant voert de gemeente alleen de wettelijke verplichting uit: VVE aanbieden aan doelgroeppeuters. Dit zijn peuters met een (taal)achterstand of met een dreigende (taal)achterstand. Dit zou dan op hoogstens twee locaties in de gemeente aangeboden kunnen worden. De groepen bestaan dan alleen uit kinderen met een achterstand. Uit onderzoek blijkt dat VVE dan het minste effect heeft: kinderen zijn gebaat bij een gemengde groep. De rest van de peuterspeelzalen verdwijnt. Peuters zonder achterstand kunnen niet meer naar een peuterspeelzaal, alleen naar een kinderopvang.

4. huur peuterspeelzalen niet meer subsidiëren

Het is een optie om te stoppen met de subsidiëring van de huur van de peuterspeelzalen. Dit betreft in bijna alle gevallen huur van gemeentelijke accommodaties of in brede scholen. De huur van gemeentelijke accommodaties is op jaarbasis € 105.000,-. De algehele huisvestingslasten in Overbetuwe zijn in vergelijking met de landelijke benchmark € 150.000,- hoger dan het benchmarkbedrag.

5. toezicht & handhaving kinderopvang: regionale samenwerking, leges heffen over aanvragen en aantal controles gastouders verminderen.

Op dit moment worden de mogelijkheden van regionale samenwerking met de G5 al onderzocht. Belangrijke redenen om samen te werken zijn kwetsbaarheid verkleinen en de kwaliteit vergroten.

Een manier de kosten van toezicht en handhaving te beheersen is door leges te heffen voor aanvragen tot exploitatie. De kosten van de GGD en de ambtelijke kosten mogen dan teruggevraagd worden aan de initiatiefnemer. Dit past bij het profijtbeginsel.

	Ten slotte is het mogelijk om <u>minder gastouders (kleinschalige kinderopvang thuis)</u> te laten controleren door de GGD. Er moet wettelijk gezien via een steekproef 5-30% van de gastouders worden gecontroleerd. Wij laten nu 30% controleren. In de toekomst 5% laten controleren is mogelijk, waarbij we nog steeds voldoen aan de wettelijke norm.
Consequenties keuzes	Een voorstel over het peuterspeelzaalwerk is in januari/februari 2014 behandeld in de raad. Er is besloten tot het omvormen van de peuterspeelzalen naar peuteropvang. Ook is een uitspraak gedaan over de subsidiëring van de hoge huisvestingslasten. Daarnaast heeft de regering in december 2013 een visie gepresenteerd: "een betere basis voor peuters". Per 1 januari 2016 wil het rijk een stelselwijziging invoeren, waarbij al het peuterspeelzaalwerk onder de wet kinderopvang gaat vallen. De keuzeopties 2, 3 en 4 liggen daardoor minder voor de hand voor uitvoering in 2015, ook gezien het feit dat de subsidierelatie met de SPO moet worden afgebouwd in deze periode. 1. omvorming van peuterspeelzaal naar peuteropvang (onder de Wet Kinderopvang) Aangezien dit traject in 2013 al is ingezet om in het eerste kwartaal van 2014 in te gaan, is de SPO ook al met de voorbereiding bezig. Ook de omslag in denken is aanwezig. Voor inwoners verandert de bekostiging: zij krijgen een deel van de kosten vergoed door de Belastingdienst. Het lijkt alsof dit leidt tot meer concurrentie op de kinderopvangmarkt, maar dit valt mee omdat het hier alleen om opvang van peuters gaat (en niet om jongere kinderen en volledige dagopvang). Met deze manier van werken is VVE ook goedkoper aan te bieden dan wanneer men alleen VVE aanbiedt (scenario 3). De kosten van de eerste 2 dagdelen vallen dan onder de reguliere subsidie. Daarbij blijven de groepen gemengd (kinderen met en zonder achterstand) wat beter is voor het wegwerken van achterstanden. Voor doelgroeppeuters is de beschikbaarheid en bereikbaarheid van locaties beter gewaarborgd. Met deze omvorming kan vanuit de SPO nog steeds met de scholen worden gewerkt aan de doorgaande leerlijn, de inhoudelijke samenwerking in de brede school en de mogelijke ontwikkeling van Integrale Kindcentra (IKC's). De kwaliteit blijft daarmee ook op niveau. De kosten van huisvesting in gemeentelijke accommodaties blijven bij de overgang een aandachtspunt. Omdat de tarieven niet marktconform zijn (zie benchmark) is bij de omvorming een huisvestingssubsidie noodzakelijk. Daarna zal de SPO de huisvesting van locaties verantwoord willen exploiteren, waarbij de voorziening de vraag volgt. Dat houdt waarschijnlijk in dat er minder locaties zullen blijven. Als de bereikbaarheid van peuteropvang niet in het geding is, is dit voor de gemeente geen probleem. 2. aantal peuterspeelzalen verminderen Voor inwoners betekent het dat veel kernen een voorziening in de kern verliezen. Zij zullen verder moeten reizen om hun kind naar een peuterspeelzaal te laten gaan. Dit kan drempels opwerpen. Ook de samenwerking tussen peuterspeelzalen en scholen wordt zo verminderd. De trend is dat basisscholen steeds meer als Integraal Kindcentrum gaan fungeren, waarin ze samenwerken met peuterspeelzalen. Voor het gemeentelijk beleid betekent het dat het principe van de doorgaande leerlijn (zoals verwoord in programma Leren & Werken)

moeilijker voor alle kinderen te realiseren is. Ook het beleid m.b.t. de brede school is gefundeerd op de samenwerking tussen de diverse partners. Voor sommige brede scholen zal dan een belangrijke partner wegvallen. Daarnaast betekent het voor de gemeente dat er locaties waar de gemeente in geïnvesteerd heeft, leeg komen te staan of afgestoten moeten worden.

3. afbouwen subsidie peuterspeelzalen en alleen wettelijke taak VVE subsidiëren

Voor inwoners betekent dit dat zij hun kinderen niet meer naar een peuterspeelzaal kunnen brengen waar het kind voorbereid wordt op de basisschool. Alleen kinderen met een achterstand kunnen naar een peuterspeelzaal, waar zij bij andere kinderen met een achterstand worden geplaatst. Voor de scholen die nu met peuterspeelzalen samenwerking in brede scholen en aan een doorgaande leerlijn, betekent het dat zij een pedagogische partner verliezen. Kinderen zullen minder voorbereid op de basisschool komen. Voor de SPO betekent dit dat er medewerkers moeten worden ontslagen. Voor de gemeente betekent dit dat er ruimte leeg komt te staan in brede scholen en welzijnsaccommodaties.

Voor het gemeentelijk beleid betekent het dat het principe van de doorgaande leerlijn (zoals verwoord in programma Leren & Werken) moeilijker voor alle kinderen te realiseren is. Ook het beleid m.b.t. de brede school is gefundeerd op de samenwerking tussen de diverse partners. Voor sommige brede scholen zal dan een belangrijke partner wegvallen. Daarnaast betekent het voor de gemeente dat er locaties waar de gemeente in geïnvesteerd heeft, leeg komen te staan of afgestoten moeten worden.

4. huur peuterspeelzalen niet meer subsidiëren

Door de huur niet meer te subsidiëren, zal de SPO de huisvestingslasten niet meer kunnen betalen. Zij zullen dan op zoek gaan naar goedkopere locaties, dure locaties sluiten of de SPO zal ophouden te bestaan. De vraag is of goedkopere locaties te vinden zijn op de markt. Goedkopere gemeentelijke locaties zijn er niet, omdat de gemeente de tarieven voor alle accommodaties op hetzelfde peil heeft vastgesteld. Stoppen met de subsidiëring van de huur zal waarschijnlijk leiden tot het einde van de SPO en het peuterspeelzaalwerk in Overbetuwe. Inwoners zullen merken dat er geen of minder peuterspeelzalen zijn.

Voor het gemeentelijk beleid betekent het dat het principe van de doorgaande leerlijn (zoals verwoord in programma Leren & Werken) moeilijker voor alle kinderen te realiseren is. Ook het beleid m.b.t. de brede school is gefundeerd op de samenwerking tussen de diverse partners. Voor sommige brede scholen zal dan een belangrijke partner wegvallen. Daarnaast betekent het voor de gemeente dat er locaties waar de gemeente in geïnvesteerd heeft, leeg komen te staan of afgestoten moeten worden.

5. toezicht & handhaving kinderopvang: regionale samenwerking, leges heffen over aanvragen en aantal controles gastouders verminderen

Regionale samenwerking: bij een regionale samenwerking zullen de ondernemers merken dat de G5-gemeenten niet alleen een gezamenlijk beleid hebben vastgesteld, maar het ook op dezelfde manier uitvoeren. Nu wisselt dat nog onderling. Beleidsdoelen en ambities kunnen ook in samenwerking hun plek krijgen. Daar hoeven geen concessies gedaan te worden.

Leges heffen: het effect voor ondernemers en inwoners die gastouderopvang willen starten, is dat zij meer kosten moeten maken om

	hun onderneming te starten. Dit kan een drempel zijn, waardoor er minder nieuwe kinderopvangvoorzieningen zullen komen. Het is ook denkbaar dat deze extra kosten doorberekend worden aan de klanten. Dit merken de inwoners dan. <u>Aantal controles gastouders verminderen:</u> voor een deel van de ondernemers (gastouders) betekent het dat zij minder tijd kwijt zijn aan een controle. Voor ouders die hun kind naar een gastouder brengen, betekent het dat hun opvanglocatie minder gecontroleerd wordt. Wij stellen dan het ambitieniveau naar beneden en de controles gaan dan van 47 gastouders naar 8 gastouders per jaar (gebaseerd op het totale aantal in 2013). Daarbij blijven wij wel voldoen aan de wettelijke minimumnorm.
Besparingspotentieel	Allereerst is het volgende goed om te melden. In de begroting 2013 is € 1.020.625 opgenomen voor peuterspeelzalen en kinderopvang. Dat is ongeveer als volgt verdeeld: € 587.000 (57%) subsidie peuterspeelzaalwerk (inclusief huursubsidie) € 284.000 (28%) rente, afschrijving, (kapitaallasten) € 85.000 (8%) doorbelasting van ambtelijke uren € 75.000 (7%) GGD-inspecties 1. omvorming van peuterspeelzaal naar peuteropvang (onder de Wet kinderopvang) Als 200 peuters in aanmerking komen voor de subsidieplaatsen, zal vanaf 2015 een structurele besparing van minimaal € 80.000,- behaald kunnen worden. Dit is een voorzichtige schatting, omdat wij uit zijn gegaan van een lage ouderbijdrage over deze plaatsen. Het is mogelijk om het subsidieplafond vast te stellen voor 200 peuters. Dit voorstel is in januari 2014 behandeld in de raad. 2. aantal peuterspeelzalen verminderen Dit zou een structurele besparing betekenen. Hoeveel de besparing exact is, hangt af van het aantal locaties en aantal plekken dat overblijft. Ook de locatie zelf is van belang voor de bepaling van de kosten. 3. afbouwen subsidie peuterspeelzalen en alleen wettelijke taak VVE subsidiëren Als we alleen de wettelijke taak uitvoeren door VVE te subsidiëren, verwachten we dat alleen de VVE al € 180.000,- kost. Dit kost circa € 4.000,- per kind en wij moeten ruim 40 plaatsen voor deze kinderen bieden. Wij ontvangen hiervoor € 41.000,- subsidie van het Rijk. 4. huur peuterspeelzalen niet meer subsidiëren Jaarlijks subsidiëren wij €105.000,- aan huren. Het gaat om de huur van gemeentelijke accommodaties. De huren zijn dermate hoog, dat de verwachting is dat de SPO dit niet kan betalen. Dan is het noodzakelijk om voor deze accommodaties andere huurders te vinden. Besparingspotentieel is onbekend, ook omdat de kosten van leegstand niet bekend zijn en kapitaallasten in de begroting opgenomen blijven.

5. toezicht & handhaving kinderopvang: regionale samenwerking, leges heffen over aanvragen en aantal controles gastouders verminderen

Regionale samenwerking: nog onbekend.

Leges heffen: dit levert een structurele besparing op. Hoeveel is nog niet duidelijk, dat hangt af van het aantal aanvragen dat gedaan wordt. Het tarief zal uitgezocht moeten worden wat betreft de ambtelijke uren. Kosten GGD zijn wel duidelijk: voor gastouder €413,50,- en voor kinderopvang, buitenschoolse opvang of gastouderbureau: € 827,- (prijspeil 2014). In 2013 is voor dit soort aanvragen € 5712,- aan kosten voor de GGD gemaakt. Ambtelijke kosten komen hier nog bij. Dit kan ingaan op de korte termijn (2014). De gemeente mag de kosten voor GGD+ ambtelijke uren in leges verrekenen. Het hoeft niet dit volledige bedrag te zijn, minder mag ook. Wat een reëel bedrag is, vraagt onderzoek. In 2013 varieerden de leges die gemeentes vroegen voor registratie van gastouders van € 22,- tot € 1.006,- per aanvraag.

Minder gastouders controleren in steekproef: dit is structureel, maar afhankelijk van het totale aantal gastouders. Uitgaande van de aantallen in 2013, levert dit jaarlijks een besparing van circa € 9.000,- op. Dit kan ingaan op de korte termijn (2014).

6. Leerlingenvervoer

Thema	Leerlingenvervoer	
Budget	€ 1.024.000	
Korte omschrijving	Het bieden van een passende vervoersvoorziening voor kinderen die niet zelfstandig naar school kunnen reizen of die naar het speciaal onderwijs gaan. Ouders doen een aanvraag en de gemeente kent toe op basis van de verordening. In Overbetuwe krijgen: 2 kinderen een vergoeding voor het reizen met de eigen brommer 20 kinderen een vergoeding omdat ze door hun ouders met de eigen auto naar school worden gebracht 12 kinderen een vergoeding voor het openbaar vervoer 323 kinderen taxivervoer. Afhankelijk van schoolsoort en inkomen is het mogelijk dat ouders een drempelbedrag betalen en eventueel daarbij ook een inkomensafhankelijke eigen bijdrage. Jaarlijks begroot bedrag € 1.024.048. Inkomsten door drempelbedragen en inkomensafhankelijke eigen bijdrage: € 4.200. Het is een open einde regeling die gebonden is aan strakke landelijke kaders.	
Keuzemogelijkheden	1. gekanteld gaan werken: andere intake en toekenning van soort vervoer Aanvraag en toekenning zijn nu een papieren traject: kind en ouder worden niet gezien. De verordening wordt ruimhartig gehanteerd: veel kinderen krijgen taxivervoer. Nieuw beleid is in ontwikkeling met als kernpunten: meer verantwoordelijkheid bij ouders, zelfredzaamheid bevorderen, ontwikkelkansen bieden en maatwerk. Een kanteling in denken en werken zal hieraan bijdragen. Door met ouders en kinderen in gesprek te gaan, is het mogelijk om de gestelde doelen te halen. Daarbij zal het aantal kinderen dat de taxi gebruikt afnemen en meer uitstromen naar eigen vervoer of openbaar vervoer. Dit scheelt circa € 1.000,- per kind per jaar. Daarvoor is het wel nodig het werkproces anders in te richten en extra formatie voor leerlingenvervoer in te zetten. De kost gaat voor de baat uit in dit geval. Dit is al opgenomen in het voorstel voor het nieuwe beleid waarover de raad in februari 2014 heeft besloten. 2. inkomsten verhogen door geen uitzonderingen meer te maken voor heffen drempelbedrag Er is op dit moment een groep ouders uitgezonderd van het in rekening brengen van het drempelbedrag. Dit zijn de ouders van kinderen die naar een speciale school voor basisonderwijs (sbo) gaan. Dit valt wettelijk gezien niet onder het speciale onderwijs, maar onder het reguliere onderwijs. Rond 2006 heeft het college besloten voor deze groep geen drempelbedrag te heffen, omdat het aantal kinderen dat naar een sbo ging afnam en het innen veel werk kostte. Inmiddels is het aantal kinderen dat naar een sbo gaat weer gestegen naar ruim 100.	

	3. lagere kwaliteit hanteren voor taxivervoer Door in de aanbesteding lagere eisen te stellen aan de taxivervoerder, zal de prijs van het taxivervoer wat lager kunnen. De kwaliteitseisen zien nu o.a. op kwaliteiten van chauffeurs, het laten rijden van vaste chauffeurs, klachtenbehandeling en eisen aan de voertuigen. Deze eisen stellen wij omdat het vaak om kwetsbare kinderen gaat, die wij veilig en verantwoord willen laten vervoeren. Op welke vlakken lagere eisen gesteld kunnen worden, moet onderzocht worden.
Consequenties keuzes	1. gekanteld gaan werken: andere intake en toekenning van soort vervoer ouders worden in een keukentafelgesprek meer aangesproken op hun eigen verantwoordelijkheid en de redelijkerwijs van hen te verwachten inzet. Dit is niet vrijblijvend. Ook worden kinderen aangesproken op hun zelfredzaamheid en mogelijkheden. Dit zal wennen zijn: nu wordt veelal uitgegaan van de beperking die automatisch leidt tot een “recht” op leerlingenvervoer in de taxi. Dit kan leiden tot weerstand als het niet zorgvuldig wordt aangepakt. Het past binnen het gemeentelijk beleid wat hierover in de maak is. 2. inkomsten verhogen door geen uitzonderingen meer te maken voor heffen drempelbedrag Als we geen uitzonderingen meer hanteren voor het heffen van het drempelbedrag, stijgen de inkomsten. Voor het heffen van dit drempelbedrag van € 600 geldt een inkomensgrens. Wij schatten dat het drempelbedrag voor de helft van de kinderen zal gaan gelden. Dit zou betekenen dat er € 30.000 aan inkomsten bij kunnen komen. Dit bedrag is nog niet hard te maken, omdat wij niet over inkomensgegevens van de betreffende ouders beschikken. Het brengt wel extra werkzaamheden met zich mee (innen, administratie). Het betekent voor ouders dat zij per kind per jaar € 600,- zelf moeten betalen voor het vervoer. Dit kan voor sommige ouders veel geld zijn. Het past echter bij het profijtbeginnsel. Een aanpassing van de verordening is hiervoor nodig. 3. lagere kwaliteit hanteren voor taxivervoer Een lagere kwaliteit hanteren kan gevolgen hebben voor de veiligheid van het vervoer en vooral de gesteldheid van kinderen. Veel kinderen in het taxivervoer zijn gebaat bij structuur (dezelfde chauffeur, zelfde bus, zelfde route) en functioneren minder goed als er veel dingen veranderen. Inleveren op kwaliteit kan het welzijn van de kinderen en het gezin waarin ze leven negatief beïnvloeden. Dit leidt tot meer klachten. Lagere kwaliteitsnormen hanteren in de aanbesteding kan ook betekenen dat meer bedrijven kunnen inschrijven, omdat ze aan minder strenge eisen hoeven te voldoen (zoals nu het TX-keurmerk). De verwachting is dat de gemeente dan meer tijd kwijt is aan het afhandelen van klachten en toezien op goed vervoer door het taxibedrijf. Er kan ook gekozen worden om geen eisen stellen aan duurzaamheid van het bedrijf (groen rijden); dit zal ook effect hebben op de kosten. Een ander idee is om beleidsmatig te kiezen voor opstapplaatsen en kinderen dus niet meer allemaal thuis op te halen. Dit kan ertoe leiden dat taxi's minder kilometers hoeven te rijden, wat effect heeft op de kosten. Lagere kwaliteitseisen stellen heeft veel impact, gezien de kwetsbaarheid van de kinderen die vervoerd worden.

Besparingspotentieel	1. gekanteld gaan werken: andere intake en toekenning van soort vervoer De verwachting is dat de manier van werken meer geld kost dan nu, want nu staat er slecht 0,6 fte in schaal 6 administratief medewerker voor leerlingenvervoer. Daarmee kan een kanteling niet gerealiseerd worden. Door de kanteling verwachten we wel een besparing te halen doordat meer kinderen met het openbaar vervoer of eigen vervoer gaan reizen. Dit is echter niet in geld uit te drukken. Dat komt omdat de kosten van het leerlingenvervoer door te veel factoren wordt bepaald waar de gemeente geen enkele invloed op heeft (beperking van het kind, woonadres, geschikte school, schoolkeuze, levensbeschouwing, afstand school-huis, aantal kinderen met een beperking). Met deze manier van werken wordt er wel gekeken naar de meest efficiënte manier van vervoer en dat zal zich terugvertalen in de financiën. Dit is al opgenomen in het voorstel voor het nieuwe beleid waarover de raad in februari 2014 heeft besloten. 2. inkomsten verhogen door geen uitzonderingen meer te maken voor heffen drempelbedrag Voor het heffen van dit drempelbedrag van € 600 geldt een inkomensgrens. Wij schatten dat het drempelbedrag voor de helft van de kinderen zal gaan gelden. Omdat wij niet beschikken over inkomensgegevens van de ouders, is dit niet van te voren hard te maken. Het zou dan betekenen dat er op basis van 50 betalende ouders € 30.000 aan inkomsten bij zouden kunnen komen. Dit is volledig afhankelijk van het inkomen van ouders en het aantal kinderen dat naar scholen gaat waar wij een drempelbedrag voor mogen heffen. Het gaat wel om een structurele maatregel, maar het structurele effect is niet uit te rekenen omdat het totaal afhankelijk is van de populatie in het leerlingenvervoer. Dit zou na 2015 in kunnen gaan (is ook conform de planning van het nieuwe beleid voor leerlingenvervoer). Dit is al opgenomen in het voorstel voor het nieuwe beleid waarover de raad in februari 2014 heeft besloten. 3. lagere kwaliteit hanteren voor taxivervoer Dit zou een structurele besparing kunnen zijn, maar is nu niet financieel te vertalen. Ontwikkelingen zoals CAO, indexeringen en brandstofprijzen zijn een belangrijke component van de vervoersprijzen die niet te voorzien zijn. Deze keuze kan ingaan bij een volgende aanbesteding, dus na 2015. Ten opzichte van het totale budget is de besparing naar verwachting niet groot. Toelichting actuele situatie: De gemeenteraad heeft op 18 februari 2014 een besluit genomen: het besparingspotentieel en de extra inkomsten (voorstellen 1 en 2) worden ingezet ter dekking van de hogere uitvoeringskosten vanwege een gekantelde aanpak. Het college rapporteert over de uitvoering aan de raad. Er is voor deze voorstellen dus geen sprake van een in te boeken besparingspotentieel.
------------------------------------	--

7. Welzijnsaccommodaties

Thema	Dorpshuizen	In begroting: 'welzijnsaccommodaties'
Budget	€ 1.120.000	
Korte omschrijving	De gemeente heeft in het verleden in verschillende kernen dorpshuizen (multifunctionele centra) gerealiseerd, zoals De Wieken, Randwijks Hof en 't Kriekske. Als eigenaar drukken de <i>kapitaallasten</i> (rente en afschrijving) op de begroting, evenals <i>heffingen en belastingen</i> . Ook de kosten voor <i>groot onderhoud</i> (<i>dotaties</i> in een onderhoudsfonds) zijn voor rekening van de gemeente. Dit geldt ook voor de vier (fysieke) brede scholen. Daarnaast is in een aantal gevallen ook het <i>exploitatietekort</i> voor rekening van de gemeente (soms in de vorm van een <i>exploitatie subsidie</i>). We moeten bij dit alles opmerken dat de constructies per accommodatie verschillen en dat algemene uitspraken/voorstellen dus moeilijk te doen zijn.	
	<i>Globale verdeling van de uitgaven*) in begrotingspost 'welzijnsaccommodaties'</i>	
	Eigenaarslasten	
	Afschrijving en rente	€ 154.000
	Dotaties t.b.v. groot onderhoud	€ 216.000
	Belastingen en heffingen	€ 16.000
	Exploitatie en beheer	
	Exploitatievergoedingen aan derden incl. brede school	€ 65.000
	Exploitatielasten (De Wieken)	€ 40.000
	Klachtenonderhoud	€ 10.000
	Personeelslasten	€ 255.000
	Overige , o.a. verrekeningen met andere kostenplaatsen/ accommodaties	€ 370.000
*) huurinkomsten zijn in dit overzicht buiten beschouwing gelaten. Deze dragen bij aan een minder groot negatief saldo.		
Dorpshuizen hebben vaak een multifunctioneel karakter, waarin een (binnen)sport en welzijn/dorpshuisdeel onder één dak zijn geplaatst. Hoewel we het hier over het welzijns/dorpshuisdeel hebben, kan dit niet geheel los worden gezien van het sportdeel. Het welzijnsdeel wordt veelal door commerciële uitbaters geëxploiteerd, waardoor de gemeentelijke verantwoordelijkheden beperkt zijn. De inkomsten zijn in dit geval niet voor de gemeente, maar voor de exploitant.		
<u>Doelen</u> : 'Het beheer en onderhoud van welzijnsaccommodaties die in eigendom zijn van de gemeente, ter realisatie van voornamelijk sociaal-culturele activiteiten' (productenraming 2013). Onze accommodaties zijn een instrument om betaalbare en laagdrempelige		

	huisvesting aan te bieden voor maatschappelijke activiteiten. Het gaat dus niet om de accommodatie op zich, maar om de activiteiten die er plaats vinden.
Keuzemogelijkheden	a. Verhogen van de tarieven De gemeente ontvangt van een aantal <i>welzijnsaccommodaties</i> de huurinkomsten. In onze tarievenverordening zijn multifunctionele ruimten opgenomen van: - De Wieken; - Theresiaschool; - De Kruisakkers; - Westeraam. Om de huurinkomsten te verhogen, kunnen wij een taakstelling zetten op de jaarlijkse indexatie van de tarieven (ieder jaar in december). Omdat het om een klein aantal accommodaties gaat, zal er niet een groot bedrag kunnen worden binnengehaald. Niettemin kan de kostendekkendheid van onze accommodaties worden vergroot door een stijging van het tarief. <u>Relatie met uitgangspunten:</u> <i>Kostenbewuste dienstverlening</i>. Door een verhoging van de huurtarieven wordt de kostendekkendheid van onze accommodaties verhoogd. We leggen daardoor minder toe op onze welzijnsaccommodaties. b. Besparen op groot onderhoud Jaarlijks reserveren wij een bedrag van circa 216.000 euro voor groot onderhoud aan welzijnsaccommodaties (inclusief vier brede scholen). Als we de multifunctionele accommodaties (Oldenburg, Kruisakkers, Binnenveld, Wanmolen) meerekenen die niet in deze begrotingspost, maar bij sport of elders staan, komen we tot een extra bedrag van € 104.000. We adviseren niet om niet meer standaard te reserveren voor groot onderhoud. Vroeg of laat is er hoe dan ook geld nodig voor groot onderhoud aan onze gebouwen. Bovendien leidt achterstallig onderhoud op de korte termijn vaak tot hogere uitgaven aan ingrijpend onderhoud op de langere termijn. We kunnen echter wel onderzoeken of het jaarlijks te reserveren bedrag naar beneden kan worden bijgesteld. De zojuist afgeronde meerjarenonderhoudsplanning (MOP) geeft helaas geen kant en klaar antwoord op de vraag in hoeverre er bespaard kan worden op groot onderhoud. Het is echter wel mogelijk om het kwaliteitsniveau (verder) naar beneden te brengen. Er kan daartoe een doorrekening gemaakt worden van de verlaging van het niveau. Dit is echter zeer bewerkelijk. Indien het wenselijk is om deze besparingsmogelijkheden in kaart te brengen, vraagt Team Buitenruimte en Vastgoed om een opdracht om het besparingspotentieel te berekenen.

	<u>Relatie met uitgangspunten:</u> <i>De gemeente past zich voortdurend aan een veranderende omgeving aan.</i> Als wij de tering naar de nering moeten zetten, kunnen wij ervoor kiezen om het kwaliteitsniveau van onze maatschappelijke accommodaties naar beneden bij te stellen. c. Onderzoek naar sluiten van één of meerdere dorpshuizen/mfc's De meest rigoureuze maatregel is het afstoten van één of meerdere dorpshuizen/mfc's, zodat de eigenaarslasten (incl. reserveringen/dotaties voor groot onderhoud) niet langer op de gemeentelijke begroting drukken. De doorberekeningen die wij eind januari op verzoek van het college (zie bijlage bij deze factsheet) hebben gemaakt, laten nog geen substantiële bezuinigingen zien wanneer wij de dorpshuizen met de laagste bezettingsgraad afstoten: 't Kriekske en Randwijks Hof. Beide accommodaties worden nu met een exploitatiebijdrage draaiende gehouden, terwijl de bezetting erg laag is. Dat zou een argument zijn, ware het niet dat de bezuiniging bij afstoting niet zo groot is. Ook beleidsmatig is er wel iets tegen afstoten in te brengen. Indien het college toch de wens heeft om dorpshuizen te sluiten, dan adviseren wij een brede doorrekening uit te laten voeren. Voor een definitieve doorrekening, moeten dan ook de kostendekkendheid, de verkoopperspectieven, beleidsmatige overwegingen e.d. breed worden meegenomen. Daar moet vervolgens een beeld uitkomen van welke accommodatie het beste kan worden afgestoten. Dit is alleen een optie als wij daadwerkelijk bereid zijn om accommodaties (volledig) af te stoten en iedere bemoeienis te beëindigen. In dat geval vallen de eigenaarslasten op termijn structureel vrij. Het is niet ondenkbeeldig dat een eenmalige 'investering' nodig is om een gebouw af te stoten. Denk aan vervroegd afschrijven (boekwaarde), het meegeven van een bruidsschat om het gebouw te kunnen verkopen alsook het verkopen tegen een symbolisch bedrag. <u>Relatie met uitgangspunten:</u> <i>Meer samenleving, minder overheid:</i> Indien wij overgaan tot het sluiten van dorpshuizen, betekent dit dat we het niet langer als een taak van de gemeente zien om huisvesting voor maatschappelijke activiteiten aan te bieden.
Consequenties keuzes	a. Verhogen van de tarieven <u>Maatschappelijke effecten:</u> Inwoners die lid zijn van clubs/verenigingen die een welzijnsaccommodatie huren van de gemeente, zullen een hogere contributie moeten gaan betalen voor het lidmaatschap indien de hogere huurtarieven worden doorberekend aan de leden. Dit zou ertoe kunnen leiden dat leden hun lidmaatschap uit financiële overwegingen opzeggen (omdat ze het niet willen of kunnen betalen). Als <i>verenigingen</i> de kosten niet doorberekenen, kunnen ze in de financiële problemen komen. Uiteraard kan in dit stadium niet worden gesteld of dit risico ook echt zal optreden. We tekenen wel aan dat de huurprijzen momenteel erg laag zijn (zo kost een multifunctionele ruimte € 7,50 per uur en een cursusruimte € 4) en er dus wel ruimte zou moeten zijn voor verhoging.

	<u>Effecten voor het gemeentelijk beleid:</u> Het is denkbaar dat wij met vraaguitval te maken krijgen, omdat er voor kleinere welzijnsaccommodaties vaak nog wel een alternatief is te vinden (zaaltje van kerk/café e.d.). De mate waarin we de tarieven verhogen zal hierin een belangrijke rol spelen. b. Besparen op groot onderhoud <u>Maatschappelijke effecten:</u> Als wij het kwaliteitsniveau van onze welzijnsaccommodaties verlagen, zal dit zijn weerslag hebben op de uitstraling van de gebouwen. Mogelijk zullen onze gebruikers minder tevreden zijn met de accommodatie die zij huren van de gemeente en op zoek gaan naar alternatieven. <u>Effecten voor het gemeentelijk beleid:</u> Mogelijk moeten wij duidelijk uitspreken dat we het onderhoudsniveau/de kwaliteit verlagen. Nu hebben we in onze nota 'beheer en exploitatie van gemeentelijke accommodaties (2011)' nog gesteld dat de uitstraling van het gebouw het visitekaartje is van de gemeentelijke accommodaties. Als we met een zesje genoeg nemen, moeten we die ambitie opgeven. c. Onderzoek naar sluiten van één of meerdere dorpshuizen/mfc's <u>Maatschappelijke effecten:</u> Indien er daadwerkelijk accommodaties sluiten, betekent dit dat het lastiger wordt om huisvesting te vinden voor maatschappelijke activiteiten. Verenigingen en clubs moeten dan op zoek naar mogelijkheden die de markt of andere partijen bieden. In de praktijk maken overigens veel clubs al van die mogelijkheden gebruik. Of huisvesting voor die clubs duurder wordt als zij elders moeten gaan huren, is niet te beoordelen. <u>Effecten voor het gemeentelijk beleid:</u> Met de sluiting van dorpshuizen gaan we nog een stap verder dan de voorzieningennota, waarin we beoogden om de kostendekkendheid te vergroten. Dit impliceerde nog dat de gemeente onder bepaalde voorwaarden bereid is om een bijdrage te leveren aan de exploitatie (en bovendien bereid is om eigenaarslasten voor haar rekening te blijven nemen). We zullen hiermee ons streven om maatschappelijke activiteiten te stimuleren (met goedkope huisvesting) grotendeels op moeten geven.
Besparingspotentieel	a. Verhogen van de tarieven De hoogte van de extra te genereren inkomsten hangt af van de taakstelling die wij op de jaarlijkse indexatie van de tarieven willen zetten. Het verdient de voorkeur om vooraf uit te zoeken hoe hoog het bedrag is dat wij nu binnenhalen met de verhuur en daar een percentage van te nemen. Die tariefsverhoging kan dan stapsgewijs worden ingevoerd met ingang van 2015 (ieder jaar nemen de meerinkomsten toe tot de totale verhoging is bereikt). In een keer een tariefsverhoging van bijvoorbeeld 25% realiseren is ongebruikelijk.

	Een verhoging van de tarieven voor welzijnsaccommodaties met maximaal 10% zou op grond van de huidige inkomsten tot zo'n 10.000 euro kunnen opleveren – bij gelijkblijvend huurbedrag. De Wieken nemen daarvan een groot gedeelte in beslag. De extra inkomsten zijn structureel en kunnen met ingang van 2015 worden ingeboekt . b. Besparen op groot onderhoud Op dit moment is, zoals aangegeven, nog niet aan te geven welk bedrag er eventueel op groot onderhoud bezuinigd zou kunnen worden. Het MOP heeft hierover geen uitsluitend gegeven. Een verlaging van het kwaliteitsniveau is mogelijk. Voor de doorrekening hiervan wordt expliciet om een opdracht gevraagd door team TBV. De bezuiniging kan zowel structureel (jaarlijks een nog nader in te vullen bedrag korten) als eenmalig (bijvoorbeeld één jaar geen reservering doen) worden gerealiseerd. c. Onderzoek naar sluiten van één of meerdere dorps huizen/mfc's Het college heeft eind januari gevraagd om een meer gedetailleerd financieel inzicht in de besparingsmogelijkheden die sluiting van accommodaties oplevert. Het voert te ver om alle cijfers en overwegingen in deze factsheet op te nemen. In de bijlage gaan we hier verder op in. De hoofdlijn van deze nadere studie is dat sluiting op de lange(re) termijn structurele besparingen oplevert, maar dat het besparingspotentieel niet bijzonder hoog lijkt. Bovendien is het niet denkbeeldig dat accommodaties voor een lage prijs verkocht zouden moeten worden, dat we eenmalig moeten afschrijven en/of eerst het onderhoud op orde moeten brengen. Kortom: op de korte termijn zijn geen grote besparingsmogelijkheden te vinden. Op de lange termijn zijn wel besparingen te realiseren.
--	---

Opmerking 1:

Het thema welzijnsaccommodaties (dorpshuizen/mfc's) kan niet los worden gezien van binnensportaccommodaties, peuterspeelzalen (sluit de peuterspeelzaal, dan daalt de bezettingsgraad van bijv. 't Kriekske en Randwijks Hof nog verder) e.d. Door het multifunctionele karakter van veel accommodaties heeft de keuze op het ene thema gevolgen voor het andere thema. We moeten daarom bezuinigingen op dorps huizen in samenhang met andere bezuinigingen bekijken. Op dit moment lijkt het, op basis van de informatie die de productenbegroting biedt, moeilijk om een substantiële bezuiniging te vinden. Dit heeft o.a. te maken met de verrekeningen met sport, peuterspeelzalen en (bewegings)onderwijs.

Opmerking 2:

De aan welzijnsaccommodaties toegeschreven personeelslasten van € 255.000 lijken bijzonder hoog. Voor de begroting 2015 zal deze kostentoerekening nader worden gezien. Met een correctie hiervan lossen we het bezuinigingsvraagstuk niet op, maar het zou wel een hoger bezuinigingspotentieel op deze post kunnen betekenen.

Bijlage bij factsheet Welzijnsaccommodaties

In deze bijlage wordt nader ingegaan op de keuzemogelijkheden m.b.t. het afstoten van accommodaties (keuze c). Niet alle accommodaties kunnen worden afgestoten. In een eventuele opdracht voor nader onderzoek zullen de besparingen op de personeelslasten worden meegenomen.

De in deze toelichting genoemde bedragen geven een indicatie van het bezuinigingspotentieel voor wat betreft het afstoten. We zijn niet ingegaan op verkoop van de accommodaties. Voor een nadere uitsplitsing van de kosten en de gevolgen van het afstoten van welzijnsaccommodaties, is een expliciete en concrete collegeopdracht nodig, gezien de grote tijdsinspanning die hiermee gemoeid is.

In de factsheet hebben we een grove indeling gegeven van de verdeling van de verschillende kostensoorten van onze welzijnsaccommodaties. Wij hebben dit gedaan om aan te geven hoe moeilijk beïnvloedbaar de uitgaven aan deze accommodaties zijn. Zo maken de personeelslasten een belangrijk deel uit van de totale uitgaven. Een andere kostensoort vormen de eigenaarslasten (kapitaallasten/onderhoudskosten) van de gebouwen. Die kunnen alleen worden afgebouwd als gebouwen niet meer in eigendom van de gemeente zijn. Alleen het afstoten van accommodaties kan - op termijn - een significante besparing opleveren.

Het gepresenteerde kostenoverzicht aan het begin van de factsheet is niet geschikt om er een duidelijk bezuinigingspotentieel vanaf te leiden. Dit is zo, omdat hierin ook accommodaties zijn meegenomen die niet kunnen worden afgestoten.

Nu ligt de vraag voor om in kaart te brengen wat het ons kan opleveren als alle welzijnsaccommodaties worden afgestoten. We kunnen niet anders dan aangegeven dat dit niet mogelijk is. Brede scholen zijn niet af te stoten, want de gemeente is verantwoordelijk voor onderwijshuisvesting. Bovendien speelt de termijn waarop we kunnen afstoten een rol. Op de korte termijn is het veelal onmogelijk, maar ook op de middenlange termijn is dit buitengewoon lastig. Twee redenen daarvoor:

- De accommodaties zijn 'gemengd'. In een aantal accommodaties bevindt zich een welzijns- en sportdeel. De gemeente heeft de zorgplicht voor ruimte voor bewegingsonderwijs. De sloop van accommodaties die zowel een sport- als een welzijnsdeel hebben, is dus niet mogelijk. Althans, niet zolang er geen alternatieve ruimte voor bewegingsonderwijs is. Voorbeelden: 't Kriekske, De Bongerd, De Oldenburg, De Kruisakkers, De Wanmolen.
- De gemeente is weliswaar eigenaar van het gebouw, maar heeft de exploitatie van de accommodatie (namelijk het welzijnsdeel) overgedragen aan een commerciële exploitant. Hierdoor zijn we contractuele verplichtingen aangegaan die niet zomaar kunnen worden opgebroken. Voorbeelden: De Oldenburg, De Bongerd, De Wanmolen.

In deze toelichting geven wij weer welke besparing er gerealiseerd kan worden als de meest eenvoudig af te stoten accommodaties zouden worden afgestoten. Beleidsmatige overwegingen, die zeker een rol moeten spelen bij de afweging van de wenselijkheid en de haalbaarheid, laten wij buiten beschouwing.

Op korte(re) termijn te realiseren besparingen

Op korte termijn kunnen de volgende welzijnsaccommodaties wél worden afgestoten: Randwijks Hof, De Wieken en 't Kriekske. In het geval van Randwijks Hof en De Wieken zijn sloop én verkoop een reële optie, voor 't Kriekske geldt dat er een binnensportvoorziening aanwezig is. Sloop is geen optie zolang er geen alternatief is voor deze gymzaal. Verkoop is wel mogelijk. Wij moeten in dat geval met de koper een regeling treffen voor het bewegingsonderwijs. Gedeeltelijke sloop van 't Kriekske is niet mogelijk.

Besparingen door afstoten (verkoop of sloop)

Randwijks Hof

Exploitatie- en kapitaallasten	26096
Beheervergoeding	19074
Huurinkomsten (2013)	14717
Saldo	30.453

Boekwaarde 31-12-2014 *142.750*

't Kriekske

Exploitatie- en kapitaallasten	26050
Bijdrage STOV	17389
Huurinkomsten (2013)	n.v.t.
Saldo	43.439

Boekwaarde 31-12-2014 *106.489*

De Wieken

Exploitatie- en kapitaallasten	119794
Beheerder	15882
Huurinkomsten (2013)	69121
Saldo	66.555

Boekwaarde 31-12-2014 *633.124*

Eventueel kan ook de accommodatie (aan de Reijerstraat), waar de Molukse gemeenschap gebruik van maakt, gesloten worden. Dit levert ons jaarlijks circa 17.000 euro op. De inkomsten zijn dan al met de lasten verrekend. De Theresiaschool staat nog wel in de productenraming van 2014, maar is inmiddels gesloopt. Zouden wij overgaan tot sloop, dan moeten wij de resterende boekwaarde eenmalig afboeken op de voornoemde accommodaties en eenmalig sloopkosten betalen. Daarna kunnen wij de als saldo genoemde bedragen (= exploitatiesaldo) structureel inboeken als besparing. Dan valt (eenmalig) ook de reservering voor groot onderhoud vrij.

In geval van verkoop staan er inkomsten tegenover. Het is echter niet denkbeeldig dat wij onze accommodaties voor lagere bedragen zullen moeten verkopen dan in de boeken staat of dan wat de 'marktwaaarde' is. De vraag is ook wat er met de gereserveerde onderhoudsmiddelen zal gebeuren. Het is denkbaar dat deze aan de koper worden overgedragen als onderdeel van de verkoopovereenkomst (bruidschat).

Accommodaties die op de langere termijn zouden kunnen worden afgestoten

Met de beheerders van De Wanmolen zijn contractuele afspraken gemaakt. Die kunnen wij niet zomaar wijzigen. Bovendien zijn we een traject gestart om zicht te krijgen op de behoefte aan maatschappelijke voorzieningen in Zetten. De Wanmolen maakt hier onderdeel van uit. Voor de korte termijn (tot 3 jaar) doen we nog onderhoud aan het gebouw. Op de langere termijn is het denkbaar dat De Wanmolen wordt afgestoten. We moeten wel in gedachten houden dat een gymvoorziening behouden moet blijven, aangezien wij daarvoor verantwoordelijk zijn.

De Wanmolen

Kapitaallasten (afschrijving en rente, incl. gymzaal)	48.956
Groot onderhoud (incl. gymzaal!)	55.669
Huurinkomsten (2013)	68.000
Saldo	66.555
 Boekwaarde 31-12-2014	 € 794.496

De Bongerd in Heteren is een nieuwe accommodatie. Het sportdeel hebben wij in eigen beheer, het welzijnsdeel wordt geëxploiteerd. De exploitant betaalt een 'kostendekkende huur' aan de eigenaar (de gemeente). De afschrijvings- en rentelasten zijn samen ongeveer 105.000 euro. Hier staan inkomsten à 58.000 euro tegenover. Ook voor deze accommodatie geldt dat lopende afspraken moeten worden gerespecteerd.

De Oldenburg is eveneens in eigendom van de gemeente. Het welzijnsdeel is bij een commerciële exploitant ondergebracht. Wij geven jaarlijks 31.000 euro uit aan rente en afschrijving. We storten 33.000 euro in een onderhoudsvoorziening. Bij beide bedragen gaat het om het sport- en het welzijnsdeel samen! De inkomsten (de huur die de exploitant aan de gemeente betaalt) die hier tegenover staan, bedragen 24.000 euro. Afstoten is ingewikkeld gezien de commerciële exploitant en de combinatie welzijns- en sportdeel.

Accommodaties die niet afgestoten kunnen worden

De volgende accommodaties (brede scholen) drukken wel op de gemeentelijke begroting, maar kunnen niet afgestoten worden:

De Schakel in Oosterhout: deze accommodatie bestaat uit een gymzaal en welzijnsdeel. Daarvan is het welzijnsdeel niet in eigendom gemeente.

De Hoendrik: niet in eigendom, wel kapitaallasten vanwege investeringen in het verleden.

Beatrix (Slijk-Ewijk): niet in eigendom, wel kapitaallasten vanwege investeringen in het verleden.

8. Werk & inkomen

Thema	Werk & inkomen	
Budget	€ 15.737.000	
Korte omschrijving	Onder dit thema valt de re-integratie vanuit de uitkering WWB (Wet Werk en Bijstand) naar betaald werk en als dit niet mogelijk is naar participatie in de samenleving (het leveren van een tegenprestatie voor het ontvangen van een uitkering). Als werken niet mogelijk is dan kan een beroep worden gedaan op een uitkering voor levensonderhoud (Inkomen). In bijzondere omstandigheden is aanvullende inkomensondersteuning mogelijk (minimabeleid). Te denken valt hierbij aan bijzondere bijstand en lokale minimaregelingen.	
Keuzemogelijkheden	Er liggen mogelijkheden tot besparing op alle 3 onderdelen (re-integratie, inkomensverstrekking levensonderhoud en de aanvullende inkomensondersteuning. <u>Aanvullende inkomensondersteuning:</u> • Langdurigheidstoeslag: De normen kunnen verlaagd worden • Gelrepas: Deze pas (per 1-1-2014 ingevoerd als vervanger van het declaratiefonds) kan worden afgeschaft • Minimaregelingen: de extra toelagen bovenop de langdurigheidstoeslag zoals de tegemoetkoming voor indirecte schoolkosten kan worden afgeschaft • Kwijtschelding van belastingen afschaffen <u>Inkomen (uitkeringen):</u> • Het sanctie- en boetenbeleid strenger toepassen • Inzetten op meer handhaving aan de poort en tussentijds meer het accent leggen op (her)onderzoeken • Schaalvoordelen behalen door de uitvoering van deze taken regionaal te beleggen (samen met bijvoorbeeld Lingewaard of meerdere gemeenten). Denk hierbij aan de uitkeringsadministratie en automatisering e.d. • Het toeslagen-en verlagingenbeleid versoberen (niet meer doen dan wettelijk nodig is) • Strakker inzetten op terug-en invordering + wederom verhaal plegen op ex-partners <u>Werk:</u> • Uitkeringsgerechtigden zoveel mogelijk inzetten voor maatschappelijk nuttige taken (bij voorkeur in de wijken en in de openbare ruimte) als regulier werk niet mogelijk is. Het hierdoor scheppen van algemene voorzieningen in de wijken kan de druk op individuele voorzieningen op grond van de Wmo verminderen. • Inzetten op kansrijken op de arbeidsmarkt; deze direct bij melding aan de poort door werkcoaches laten bemiddelen.	

Consequenties keuzes	Bij verdere afbouw van de aanvullende inkomensondersteuning worden vooral de mensen met de smalste beurs getroffen. Het afbouwen van de extra tegemoetkomingen maakt het voor hen nog moeilijker rond te komen van hun inkomen uit AOW, bijstand e.d.. Reservering voor toekomstige uitgaven wordt nog lastiger. Wij hanteren hierbij de norm van 110% van het wettelijk minimum. Mensen zullen ook moeilijker kunnen participeren omdat hen hiertoe de middelen ontbreken. Waarschijnlijk zal de druk hierdoor op de individuele bijstand gaan toenemen. Daarnaast zal de kans op schulden kunnen toenemen en daarmee het beroep op schuldhulpverlening. Anderzijds worden mensen die nog kunnen werken wellicht geprikkeld worden om sneller werk te zoeken. Het strakker toepassen van het sanctiebeleid, het inzetten op hoogwaardige handhaving, het direct terugvorderen van teveel betaalde uitkering, te appeleren aan de eigen verantwoordelijkheid, directe bemiddeling naar werk als er kansen liggen of het verlangen van een tegenprestatie voor een uitkering maakt het voor mensen minder aantrekkelijk om een aanvraag in te dienen. De drempel komt hoger te liggen. De betreffende doelgroep is veelal onvoldoende draagkrachtig (vanwege reeds bestaande schuldsituaties etc.) om daadwerkelijk terug te vorderen. Strengheid aan de poort moet altijd op maat om te voorkomen dat preciaire situaties niet doorschieten in een ware crisis. Alle te nemen maatregelen op bovengenoemde onderdelen zullen mensen prikkelen, als werk tot de mogelijkheid behoort, om in eigen levensonderhoud te voorzien en daarmee zelf zoveel mogelijk inkomsten te vergaren. Het zal bijdragen aan de ambities van de gemeente om mensen minder afhankelijk te maken van een uitkering en mensen deel te laten nemen aan de samenleving (betaald of onbetaald werk). Tenslotte zijn we bij de bemiddeling naar werk (additioneel en regulier) afhankelijk van de arbeidsmarktsituatie. Deze is momenteel zeer slecht en treft in het bijzonder de zgn. onderkant van de arbeidsmarkt; de zwakkeren en langdurig werklozen (onze doelgroep). Ook hier is derhalve redelijkheid, goed inzicht in de mogelijkheden en maatwerk van belang.
Besparingspotentieel	<u>Inkomensondersteuning:</u> Het versoberen van het minimabeleid en het afschaffen van de Gelrepas kan structureel een besparing opleveren van € 100.000,--. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat dit kan leiden tot een opwaartse druk op de individuele bijzondere bijstand en de schuldhulpverlening inclusief extra uitvoeringskosten (maatwerk). De gemeente is niet verplicht om belastingen kwijt te schelden. De keuze om belastingen niet meer kwijt te schelden bij minima, heeft naar grote waarschijnlijkheid als gevolg dat je meer kosten kwijt bent aan het opruimen van de gevolgen van afschaffing (incasso en deurwaarders, schuldhulpverlening, etc) dan de gevorderde belasting zou opbrengen..

Re-integratie, participatie en inkomen

Het versoberen van het minimabeleid en het toeslagen-en verlagingenbeleid, een strenger handhavings-en boeteregime, een streng terug-en invorderingsregime in combinatie met directe bemiddeling naar alle vormen van acceptabele arbeid danwel directe toeleiding naar maatschappelijk nuttige arbeid zal de prikkel naar minder uitkeringsafhankelijkheid doen toenemen. Iedere uitkering kost de gemeente gemiddeld € 15.000,-- op jaarbasis. Als we er in slagen om hiermee 10 uitkeringen te voorkomen dan realiseren wij een structurele besparing van € 150.000,-- per jaar. Deze besparingen zouden gerealiseerd kunnen worden door sterk in te zetten op preventie (wat niet in de uitkering komt, hoeft er niet uit) en begeleiding naar reguliere dienst- en hulpverlening in plaats van in te zetten op betaalde trajecten van dien aard.

Door eigen capaciteit in te zetten voor de uitvoering van re-integratieinstrumenten zouden we wellicht besparen op inkoop van trajecten (die veelal onvoldoende resultaat opleveren ihkv uitstroom). Ook zou het zinvol kunnen zijn om sterk in te zetten op het voorkomen van oneigenlijk gebruik van de voorzieningen aan de poort en ten aanzien van het zittende bestand. De werkwijze van het team Werk en Inkomen zou sterker op maatwerk ingezet kunnen worden. Door groepen met een laag frauderisico minder te controleren zouden we tijd en geld kunnen besparen.

Regionaliseren uitvoering (schaalvoordelen)

Op dit moment lopen er al verschillende initiatieven, o.a. met de gemeente Lingewaard. Het is niet altijd duidelijk of samenwerking leidt tot minder kosten. Bij keuzes ihkv samenwerking is het belangrijk te zoeken naar partners “op maat”.

Ontwikkelingen in het kader van de Participatiewet

In 2014 moeten diverse lokale en regionale besluiten worden genomen in het kader van de Participatiewet (ingang 1 januari 2015). Door aan te sturen op het efficiënter en effectiever laten werken van de gemeentelijke organisatie (bijvoorbeeld door het lokaal of juist regionaal uitvoeren), kunnen kostenbesparingen gerealiseerd worden. Ook de herstructurering van de Sociale werkvoorziening zou een besparing kunnen opleveren.

9a. Maatschappelijke ondersteuning

Thema	Maatschappelijke ondersteuning	
Budget (a+b)	€ 7.686.000	
Korte omschrijving	Wmo Prestatieveld 6: Verlenen individuele voorzieningen - Hulp bij Huishouden - Voorzieningen/Hulpmiddelen Doel van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo): ‘de onderlinge samenhang in de maatschappij te vergroten’. Uitgangspunt is dat iedereen moet kunnen meedraaien in de maatschappij. Hiervoor is het soms noodzakelijk om een individuele voorziening in te zetten. Dit prestatieveld beschrijft het onderdeel van maatschappelijke ondersteuning dat zich richt op mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem of een psychosociaal probleem. Het gaat hier om individueel te verlenen voorzieningen, die aan de behoefte van het individu zijn aangepast. Of men 'toegang' heeft tot een dergelijke voorziening hangt af van de individuele kenmerken van de persoon met een beperking. De gemeente is verplicht met die voorzieningen waarvoor een zorgplicht geldt, het individu te compenseren in zijn/haar beperking.	
Keuzemogelijkheden	1. Eigen bijdrage verhogen. De gemeente kan zelf de eigen bijdrage op individuele voorzieningen verhogen maar dat mag nooit boven de kostprijs van de voorziening zijn. 2. Algemene (voor iedereen toegankelijk) en collectieve (voor gezamenlijk gebruik) voorzieningen creëren Bijvoorbeeld de maaltijdenvoorziening, scootmobielpools en het “delen” van voorzieningen. 3. Stoppen met leveren van Hulp bij Huishouden Er is nu nog een individuele zorgplicht in de Wmo maar dit gaat in 2015 veranderen.	
Consequenties keuzes	Maatschappelijke effecten: zowel financiële consequenties als consequentie voor het gevoel van welbevinden voor inwoners. Voor leveranciers: denk aan ontslagen in de thuiszorg. Effecten voor het gemeentelijk beleid: het ambitieniveau, beleidsdoelen en (eventuele) kwaliteitsnormen naar beneden bijstellen.	

Besparingspotentieel	1. Eigen bijdrage verhogen: er is onderzoek nodig om de financiële consequenties in beeld te krijgen. Er zijn veel huishoudens met lage inkomens in Overbetuwe en zij betalen, ongeacht gebruik, de maximale eigen bijdrage van ongeveer 20 euro per 4 weken. 2. Algemene en collectieve voorzieningen: Ligt aan de bruikbaarheid, maar elke niet individueel te compenseren beperking die in aanmerking zou komen, rolstoelpools, levert iets op. 3. Stoppen met leveren van Hulp bij Huishouden: In 2015 zal het Budget voor deze voorziening al terug lopen naar 60% van het huidige. Als er geen individuele compensatieplicht meer is in 2015 zou het een keuze kunnen zijn dit ook niet meer aan te bieden als vorm van ondersteuning. NB: Het is niet efficiënt om nu veel tijd te steken in besparingspotentieel op deze onderwerpen. In het kader van de nieuwe WMO (decentralisatie AWBZ) gaat de gemeenteraad besluiten nemen over de hoogte van eigen bijdrages, gebruik van voorzieningen, positie van huishoudelijk hulp, etc. Als gevolg van de nieuwe taken die er in de Wmo bij komen, het efficiënter arrangeren en de toegenomen inzet op het leggen van verbindingen in de wijk, verwachten wij straks minder uit te geven aan deze voorzieningen. Maar we weten nog niet precies wat er op ons afkomt. Kortom, besparingspotentieel is in deze fase niet te benoemen.
------------------------------------	---

9b. Sociaal-cultureel werk

Thema	Sociaal-cultureel werk	
Korte omschrijving	Verreweg het grootste deel (ruim 70%) van de budgetten onder het thema <i>sociaal cultureel werk</i> gaat in de vorm van subsidie naar STUW en naar STMG (samen goed voor ong. € 1.270.00). STUW voert voor de subsidie werk uit op het gebied van opbouwwerk, Wmo-diensten, vrijwilligerssteunpunt, jongerenwerk en opvoedondersteuning. STMG levert voor de subsidie algemeen maatschappelijk werk. Daarnaast besteden we binnen sociaal cultureel werk zo'n € 135.000 aan kleinere subsidies voor semi-professionele en vrijwillige organisaties. Het overige geld gaat naar: - maatschappelijke stages ongeveer € 57.000 - scholingskosten vrijwilligers ongeveer € 13.000 - project Jongeren, alcohol en drugs ongeveer € 52.000 <i>(is al bijgesteld naar € 22.000)</i> - maaltijdvoorziening ongeveer € 65.000 - antidiscriminatievoorziening ongeveer € 16.800 - overige zaken (o.a. kapitaallasten huisvesting, kleine budgetten voor bijeenkomsten, onderzoeken, diensten (tolk/vertaler)) ongeveer € 10.000 - loonkosten ongeveer € 285.000 Doelen: Het werk onder dit thema heeft een wettelijke grondslag in de Wmo en de Wpg (Wet publieke gezondheid). De eerste twee prestatievelden van de Wmo bijvoorbeeld geven de gemeente verantwoordelijkheid voor de leefbaarheid en sociale samenhang in dorpen en wijken en verantwoordelijkheid voor preventieve ondersteuning aan jeugdigen en gezinnen met opgroei problemen. Met de Wpg zijn gemeenten verantwoordelijk voor taken op het gebied van publieke gezondheidszorg, waaronder preventie en gezondheidsbevordering. Naast een aantal wettelijk vastgestelde taken binnen de Wpg, hebben gemeenten ook vrijheden om deze verantwoordelijkheden in te vullen.	

	In Overbetuwe valt dit thema met name binnen het programma 'Samenleven'. Dat programma heeft de volgende doelen: • Het versterken van de sociale samenhang in de gemeente en van de persoonlijke ontwikkeling van de inwoners door hen de mogelijkheid te bieden tot deelname aan sport en cultuur en door het stimuleren en faciliteren van een actief verenigingsleven. • Het behouden en versterken van een passend niveau van voorzieningen voor de kernen en van alle benodigde voorzieningen in een cluster van kernen. • Het verbeteren van de kwaliteit van de leef- en woonomgeving door verhoging van de objectieve en subjectieve veiligheid voor alle inwoners van de gemeente. • De inwoners van de gemeente met inachtneming van hun eigen verantwoordelijkheid en eventuele beperkingen zo volwaardig mogelijk laten deelnemen in de samenleving.
Keuzemogelijkheden	1. Een <u>andere werkwijze voor de grote subsidies</u> aan instellingen <u>binnen het gehele sociaal domein</u>. In plaats van de subsidies 'doelgroepgericht' (vrijwilligers, jongeren, ouderen, ...) uit te geven zouden we de budgetten binnen het sociaal domein kunnen ontschotten en het totaalbedrag in zetten voor onze doelstellingen voor het sociaal domein (o.a. de Sociaal Maatschappelijke Visie, het programma Samenleven). We zouden twee opties kunnen overwegen: a. het ontschotten van de budgetten en bundelen per instelling, het contractbeheer per instelling organiseren en méér sturen op resultaat. Nu worden subsidies versnipperd uitgegeven en hebben we (te) weinig zicht op (het resultaat van) het totaalpakket aan werk dat instellingen voor ons uitvoeren. b. als we verder willen gaan, dan ontschotten we de budgetten en zetten we een (of meerdere) maatschappelijke opgaven uit en vragen we instellingen en maatschappelijke organisaties (formeel en informeel, professioneel en vrijwillig) om hun inzet (inschrijving) op die maatschappelijke opgave(n). We vragen expliciet om vitale samenwerkingsverbanden tussen de verschillende instellingen en maatschappelijk organisaties (m.o.'s). Dat betekent dus afspraken maken met (wisselende) samenwerkingsverbanden van instellingen en m.o.'s (in plaats van contractbeheer per instelling). 2. <u>Uitbreiden van het Fonds voor Maatschappelijke Activiteiten</u>. Voor de kleinere subsidies kunnen we ook op een andere manier gaan werken. Bij de sportverenigingen doen we dat al: daar bouwen we de jeugdlidsubsidie af en kunnen sportverenigingen een schenking krijgen uit het Fonds Maatschappelijk Activiteiten als ze een activiteit organiseren die voldoet aan onze maatschappelijke doelen. Daar zouden we de verenigingen die nu nog wel jeugdlidsubsidie ontvangen (o.a. sociaal cultureel werk, maar ook binnen 'cultuur' ontvangen organisaties nog jeugdlidsubsidie) aan toe moeten voegen. We kunnen overwegen om de subsidies aan de overige kleine organisaties af te schaffen en hen de mogelijkheid geven een schenking uit het fonds te krijgen. De moeite van het uitzoeken waard is de vraag of het Fonds een echt maatschappelijk fonds kan worden door samenwerking te zoeken met externe organisaties en mogelijk bedrijven en het beheer van het fonds aan 'de samenleving' over te dragen.

	3. <u>Afschaffen van de bijdrage aan maatschappelijke stages.</u> Is géén verantwoordelijkheid van gemeente meer maar, vanaf 2015/2016, een vrijwillige keuze van het onderwijs. Nu ligt coördinatie bij Stuw (zij ontvangen € 57.000 hiervoor). Wel doen: in werkgeversbenadering en bij bedrijvenloket stimuleren dat het bedrijfsleven verbinding zoekt met onderwijs (en andersom). 4. <u>Het budget voor scholingskosten vrijwilligers toevoegen aan het Fonds Maatschappelijke Activiteiten.</u> Aan de doelstellingen van dat fonds zouden we dan een doelstelling over opleiding / begeleiding vrijwilligers moeten toevoegen. Ook onderzoeken: afschaffen van de verzekering voor vrijwilligers (ong. € 9.000). Geen gemeentelijke taak, wat gebeurt er als gemeente geen verzekering aanbiedt? Wel doen: in het kader van het stimuleren van initiatieven en waarden van vrijwillige inzet: taart van de week voor vrijwilligers of verenigingen: wekelijks uitgereikt aan gekozen of ingezonden vrijwilliger of vereniging. 5. Project jongeren, alcohol en drugs beëindigen. De doelen van dit project zijn onderdeel van de maatschappelijke opgaven die onder 1 genoemd worden en/of van de doelstellingen van het Fonds Maatschappelijke Activiteiten. 6. Ter overweging: het onderdeel maaltijdvoorziening: afschaffen? Goedkoper maken? Onderdeel maken van maatschappelijke opgave / subsidie onder 1?
Consequenties keuzes	Maatschappelijke effecten: Bij het doorvoeren van deze bezuinigingen doen we een groter beroep op de inzet en inventiviteit van onze inwoners, organisaties en verenigingen. We vragen nadrukkelijker om samenwerking en werken meer vraag- dan aanbodgericht (géén aparte potjes meer voor jeugdlidsubsidie, scholingskosten of projecten, maar waarden van initiatief en inzet voor maatschappelijke doelen via Fonds). Effecten voor het gemeentelijk beleid: De voorgestelde bezuinigingen passen binnen de doelstellingen van het sociale domein. Ze vragen van de samenleving méér kanteling (van de gemeente trouwens ook) en van de gemeente minder sturing, meer loslaten en ruimte geven.
Besparingspotentieel	Bij 1: bezuiniging door rendement op effectiviteit van ong. 10-15% (€113.500 - € 170.250). Is structureel en kan vanaf 2015 geëffectueerd worden.

	Als we voor een taakstelling kiezen dan zouden we voor een grotere bezuiniging (20%? 25%? 50% of meer?) kunnen kiezen. Wat we wel goed voor ogen moeten houden is dat de huidige budgetten binnen het sociale domein straks uitgebreid worden met de budgetten voor de decentralisaties. Aan die budgetten zit ook al een stevige bezuiniging gekoppeld. Bij 2: Fonds Maatschappelijke Activiteiten aanvullen met € 40.000 (tot € 100.000), rest bezuinigen (€ 95.000). Is structureel maar kan vanwege afbouwverplichtingen niet volledig per 2015 geëffectueerd worden (afbouw duurt min. 3 jaar). Bij 3: Maatschappelijke stages bezuinigen met € 57.000. Is structureel, maar wordt ook uit gemeentefonds gehaald m.i.v. augustus 2015. Bij 4: bezuiniging scholingskosten vrijwilligers (incl. afschaffen verzekering en uitgaven voor 'taart van de week') ong. € 19.500. Structureel en per 2015. Bij 5: bezuiniging project Jongeren, Alcohol en Drugs € 22.000 (post is nl. al naar beneden bijgesteld). Structureel en per 2015. Bij 6: budget maaltijdvoorziening bedraagt ong. € 65.000. Bezuiniging is afhankelijk van keuzes die we maken. In ieder geval rekening houden met afbouwen subsidie. De totaal geschatte bezuiniging ligt tussen de € 330.000 en € 363.000 excl. bezuinigen op de maaltijdvoorziening.
--	---

10. Volksgezondheid

Thema	Volksgezondheid							
Budget	€ 1.739.000							
Korte omschrijving	De gemeente is verantwoordelijk voor de preventieve gezondheidszorg voor haar inwoners (Wet publieke gezondheidszorg). Voor gezondheidsbeleid hebben we te maken met een Regionaal vastgestelde nota 'Gezond Verbinden 2012-2014' en een lokale nota 'Overbetuwe Verbinden 2012-2014'. Uitvoering van het gezondheidsbeleid is ondergebracht bij de STMG en de VGGM (GGD). De GGD heeft ook de taak de gezondheid van onze inwoners te monitoren en het beleid te evalueren, door middel van bijv. bevolkingsonderzoeken, waarover regelmatig wordt gerapporteerd. De VGGM en STMG spelen ook een rol bij de decentralisaties van vooral de Jeugdzorg. We hebben het over drie onderdelen Volksgezondheid: <table><tr><td>Openbare gezondheidszorg</td><td>€ 534.953</td></tr><tr><td>Jeugdgezondheidszorg uniformdeel</td><td>€ 713.131</td></tr><tr><td>Jeugdgezondheidszorg maatwerkdeel</td><td>€ 490.523</td></tr></table> 'De Wpg heeft tot doel gezondheidsbescherming en – bevordering en ziektepreventie.' (Regionale Nota Gezondheidsbeleid 2012-2014). Een verplichting uit deze wet is het voeren van lokaal gezondheidsbeleid. Ook schrijft de wet voor dat de gemeente voor het uitvoeren van een aantal taken uit de Wpg een gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD) moet instellen en in stand houden. Een groot aantal andere wetten zoals de WMO (Wet Maatschappelijke Ondersteuning) Zorgverzekeringswet, Wet Veiligheidsregio's, Wet op de Jeugdzorg, Wet meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling (sinds 2012) en de tijdelijke Wet Ambulance Zorg, hangt samen met de Wpg. Voor onze gemeente betekent dit dat we beleidsvelden die raakvlakken hebben met gezondheid in onderlinge samenhang moeten zien. Denk daarbij aan de nota's over Vrijwilligerswerk, Maatschappelijk werk 2012 en verder, Jeugdbeleid, Sportbeleid, Wonen, Zorg, Welzijn en Kernenbeleid. Gezondheidsbeleid kan worden ingedeeld in drie deelterreinen: • Preventiebeleid • Integraal gezondheidsbeleid • Zorgvoorzieningenbeleid		Openbare gezondheidszorg	€ 534.953	Jeugdgezondheidszorg uniformdeel	€ 713.131	Jeugdgezondheidszorg maatwerkdeel	€ 490.523
Openbare gezondheidszorg	€ 534.953							
Jeugdgezondheidszorg uniformdeel	€ 713.131							
Jeugdgezondheidszorg maatwerkdeel	€ 490.523							
Keuzemogelijkheden	Bij Volksgezondheid gaat het om de uitvoering van wettelijke taken. Regionaal zijn een aantal ambities en speerpunten vastgesteld. In de lokale beleidsnota is vastgelegd dat we voor de uitvoering van de lokale nota geen extra middelen nodig hebben. Dit betekent							

	dat we alleen uitvoering geven aan de wettelijk vastgestelde taken. a. verlagen van de financiële bijdrage aan VGGM In het regionale bestuurdersoverleg worden afspraken gemaakt over de financiële vergoeding aan VGGM. Op dit moment is dat een vastgesteld bedrag per inwoner (voor 2014 al vastgelegd in de begroting 2014 VGGM). Er kan een taakstelling worden opgelegd van bijv. 10 %. Overigens is dit een paar jaar geleden ook al eens gebeurd. Hierover zal regionaal afstemming plaats moeten vinden. b. bezuiniging op de EHBO-subsidies van € 2073, - Op dit moment krijgen 4 EHBO-verenigingen een jaarlijks subsidiebedrag tussen de € 220, - (Heteren) tot € 834, - (Elst) per jaar. We kunnen besluiten deze bedragen niet meer toe te kennen. c. interne organisatie onder de loep nemen Momenteel is het beleidsveld Volksgezondheid opgesplitst in een aantal onderdelen zoals Veiligheid, Jeugd en Volwassenen, waardoor in de praktijk 5 mensen zich hier incidenteel of meer structureel mee bezig houden. Door kritisch te kijken naar deze versnipperde organisatie van het werk kunnen we wellicht uren van fte's effectiever inzetten. Ook kunnen we kijken naar uitbesteding van deze taak bij een andere gemeente bv. in de vorm van collegiale uitruil (wij nemen in ruil een andere taak over).
Consequenties keuzes	<u>Maatschappelijke effecten:</u> a. De inwoners hoeven hier op de korte termijn niet direct iets van te merken. Op lange termijn kan dit wel gevolgen hebben afhankelijk van gemaakte keuzes. Het communicatie aspect (wat betekent het voor de beeldvorming als de gemeente bezuinigt op gezondheid) is hierbij ook belangrijk en dient voldoende aandacht te krijgen. b. Dit betekent dat verenigingen op zoek moeten naar andere (aanvullende) inkomstenbronnen. Een overweging kan zijn het afschaffen van een subsidie aan een dergelijke vrijwilligersorganisatie een verkeerd signaal is in een tijd waarin we als gemeente een groter beroep doen op de inzet van mensen. c. Organisatorisch zo inrichten dat het geen maatschappelijke effecten zal hebben. <u>Effecten voor gemeentelijk beleid:</u> a. door het verlagen van de inwonersbijdrage kan er kwaliteitsverlies (ambitieniveau) op de diverse onderdelen plaatsvinden die pas op de lange termijn zichtbaar zullen worden. b. Dit kan onderdeel uitmaken van gemeentelijk beleid om steeds meer bij inwoners te leggen. c. Efficiënter organiseren verhoogt kwaliteit

Besparingspotentieel	a. Afhankelijk van de hoogte van het bedrag kan het hier gaan om een substantiële bezuiniging die structureel kan zijn. b. Structureel € 2073, - per jaar c. Efficiënter organiseren levert een structurele bezuiniging voor de lange termijn op. Als we een onderdeel gaan uitruilen met een andere gemeente zal dit voor een deel wegvallen omdat we ook weer extra werk op ons nemen. NB: In het “jeugdgezondheidszorg uniformdeel / maatwerkdeel” zit enige ruimte in het budget. Daarbij speelt mee dat: - we hier ook te maken hebben met een aantal variabelen (zoals aantal geboortes) die de hoogte van de kosten bepalen; - we vanaf 2015 voor de gehele jeugdzorg verantwoordelijk zijn en daar nog niet alle financiële consequenties van kennen, terwijl we wel zeker weten dat die decentralisatie met een bezuiniging gepaard gaat. Met deze voorbehouden zou een afroaming van het jeugdgezondheidsbudget besproken kunnen worden. Het is op dit moment niet mogelijk om het besparingspotentieel scherp inzichtelijk te maken.
-----------------------------	--

11. Openbare ruimte

Thema	Openbare ruimte	
Budget	€ 7.770.000	
Korte omschrijving	De post Openbare ruimte bestaat uit de volgende onderdelen: Wegen, Straatverlichting, Gladheidbestrijding, Straatreiniging, Waterbeheer, Nutsvoorzieningen en Openbaar groen. 1. Wegen. Door de uitvoering van deze werkzaamheden voldoet de gemeente aan de zorgplicht voor de veiligheid van wegen, trottoirs, fietspaden e.d. 2. Straatverlichting. De openbare verlichting levert een belangrijke bijdrage aan zowel de verkeersveiligheid als aan de sociale veiligheid in onze gemeente. 3. Gladheidbestrijding. Door de uitvoering van deze werkzaamheden voldoet de gemeente aan de zorgplicht om de wegen bij sneeuwval en ijzel berijdbaar en begaanbaar te houden. 4. Straatreiniging. Vegen van wegen, fietspaden en goten, onkruidbestrijding op trottoirs voorkomen verstoppingen aan kolken en zorgen voor een verzorgd beeld van de openbare ruimte. 5. Waterbeheer. Onderhoud aan sloten, slootbermen zorgt voor een goede en veilige waterhuishouding en voldoet daarmee aan de wettelijke verplichting die onder controle staat van het Waterschap. 6. Nutsvoorzieningen. Het zorgen voor een goede oplevering/controle van straatwerk en groenvoorziening na werkzaamheden na het dichtten van sleuven na werkzaamheden van nutsbedrijven. 7. Openbaar groen. Het in stand houden van al het openbaar groen op een door de raad vastgesteld kwaliteitsniveau.	
Keuzemogelijkheden	1. Wegen De gemeente kan keuzes maken ten aanzien van het kwaliteitsniveau dat in de openbare ruimte wordt nagestreefd. De wegen, straten en pleinen worden nu op basisniveau onderhouden. Het is mogelijk om dit niveau naar beneden toe bij te stellen. Het Onderhoudsniveau van de fietspaden verlagen van basis plus naar basisniveau. 2.0 Openbaar groen, 'luxe artikelen' <u>Afvalbakken en banken</u> Een deel van de afvalbakken weghalen en terughoudend zijn met banken/straatmeubilair plaatsen. Diverse andere gemeentes hebben het aantal bakken flink verminderd. Hoewel men in het begin kritisch reageerde valt het effect in extra vervuilingsgraad mee. <u>Bladkorven</u>	

	Afschaffen bladkorven. Bladkorven worden geplaatst als compensatie voor overlast die bewoners ondervinden van bladafval van gemeentelijke bomen. <u>Bloemschalen</u> Afschaffen bloemschalen of een deel afschaffen. Bloemschalen staan alleen op 'plus' locaties (centrumgebieden etc.) en hebben een positief effect op de uitstraling van deze gebieden. 2.1 Openbaar groen, boomspiegels Afschaffen boomspiegels is een optie. Door de boomspiegels dicht te laten groeien en voortaan te beheren als hoog gras/berm met een bosmaaier, valt een kostenbesparing te behalen. 2.2 Openbaar groen, onderhoud/inrichting openbaar groen bijstellen <u>Onderhoudsniveau openbaar groen bijstellen</u> Er zijn diverse beheergroepen waar het onderhoudsniveau naar beneden bijgesteld kan worden. Het betreft hoofdzakelijk zwerfafval in beplanting/gazon ruimen en onkruid in beplanting verwijderen. <u>Inboet en aandachtslocaties</u> Er kan voor gekozen worden inboet minder intensief te doen waardoor een besparing haalbaar is. <u>Omvormen groen</u> Het omvormen van groen naar goedkopere vormen van groen zoals gazon is een mogelijkheid. Deze optie heeft wel kapitaalvernietiging (van bestaand groen) tot gevolg.
Consequenties keuzes	1. Wegen <u>Wegen:</u> Het onderhoudsniveau van wegen, straten en pleinen komt onder het basisniveau. Dit kan ten koste gaan van de veiligheid. Op de wat langere termijn zal dit kunnen leiden tot hogere kosten door achterstallig onderhoud. <u>Fietspaden:</u> Op dit moment past het verlagen van het onderhoudsniveau van de fietspaden niet in het beleid om het fietsen te promoten. Dit beleid zou mogelijk bijgesteld moet worden. 2.0 Openbaar groen, 'luxe' artikelen <u>Afvalbakken en banken:</u> In het begin mogelijk negatieve reactie van inwoners en ondernemers. Verwachting is dat dit afneemt en dat de effecten op de beeldkwaliteit beperkt zijn. <u>Bladkorven:</u> Naar verwachting meer klachten die waarschijnlijk na verloop van tijd afnemen. Geen groot effect verwacht op veiligheid of vervuilingsgraad van wegen. Kleine kans op meer illegale stortingen. Los van de bladkorven is er ook een blad ruim campagne en vegen we de wegen waardoor de impact beperkt blijft.

	<u>Bloemschalen</u>: De bloemschalen worden over het algemeen erg gewaardeerd door inwoners. Op bepaalde locaties vrij grote impact op de beeldkwaliteit. Waarschijnlijk negatieve reactie inwoners. 2.1 Openbaar groen, boomspiegels Toename van klachten maar naar verwachting zal er snel gewenning optreden en zullen de klachten afnemen. Deze maatregel heeft een beperkte impact op de beeldkwaliteit en kan zonder al te veel problemen doorgevoerd worden. 2.2 onderhoud/inrichting openbaar groen bijstellen <u>Onderhoudsniveau openbaar groen bijstellen</u> Het bijstellen heeft gevolgen voor de kwaliteit en levensvatbaarheid van beplanting. Het onderhoudsniveau is 1 van de maatregelen met de grootste impact op de kwaliteit/uitstraling van de buitenruimte. Bijstellen van het onderhoudsniveau is in strijd met het BOR beleid. Naar verwachting zal er zeer negatief gereageerd worden door inwoners op bijstellen van het onderhoudsniveau en zullen klachten sterk toenemen. Om een indruk te geven van de impact. Huidig beheerniveau A zwerfvuil = max. 3st. zwerfafval per m2. Bij C niveau is dit max. 25st. per m2. Huidig A niveau onkruidbeheersing = hoogte onkruid max. 10cm. Bij C niveau is dit max. 50cm. <u>Inboet en aandachtslocaties</u> Inboet minder intensief doen heeft een negatieve invloed op de beeldkwaliteit. Ook kunnen we minder serviceverlenend zijn naar inwoners omdat er geen financiële ruimte is voor verzoeken voor aanplant door inwoners. <u>Omvormen groen</u> Groot effect op de beeldkwaliteit/beleving van de buitenruimte. Te verwachten toename in klachten door inwoners.
Besparingspotentieel	1. Wegen <u>Wegen</u>: Besparing op korte termijn tussen de 10 en 15 procent. Op de wat langere termijn zal dit echter leiden tot een toename van de uitgaven om onze wegen, straten en pleinen veilig begaanbaar te kunnen houden. <u>Fietspaden</u>: De eerste jaren een besparing van € 5000. Voor de lange termijn geldt hier hetzelfde als voor de wegen. 2.0 Openbaar groen, 'luxe' artikelen <u>Afvalbakken en banken</u>: Afvalbakken leggen kost circa € 63.000 (excl. circa €4.000 storkosten). Door het deels afschaffen is ruim €30.000 structureel te besparen. <u>Bladkorven</u>: Hiermee is structureel circa €18.000 te besparen (als mensen meer eigen blad op straat gooien kan dit teruglopen tot een besparing van circa €16.000). <u>Bloemschalen</u>: Hiermee is structureel circa €8.000 tot €17.000 te besparen (afhankelijk van hoeveel bakken weggehaald worden).

2.1 Openbaar groen, boomspiegels

Boomspiegels onderhouden kost € 63.000. Door het omvormen naar hoog gras/berm valt circa structureel een derde te besparen €20.000. Eenmalig zijn er wel omvormingskosten; inschatting is dat dit circa €10.000 kost.

2.2 onderhoud/inrichting openbaar groen bijstellen

Onderhoudsniveau openbaar groen bijstellen

Een plantvak vernieuwen is duurder dan regulier onderhoudsbeheer. De kans bestaat hiermee dat door bijstelling van het onderhoudsniveau op de langere termijn de kosten juist toenemen. Door goed te kiezen kunnen er wel kosten bespaard worden. Bosplantsoen kan bijvoorbeeld een lager onderhoudsniveau verdragen dan rozen. Uitgaande van het onderhoudsniveau bijstellen op alle groene beheergroepen van A niveau naar C niveau is maximaal structureel €40.000 te besparen.

Inboet en aandachtslocaties

Inboet kost jaarlijks circa €30.000. Besparing structureel mogelijk tot circa €10.000. Het is echter zeer de vraag of hier goedkoop geen duurkoop is omdat er een grotere kans is dat plantvakken sneller in kwaliteit achteruitgaan.

Omvormen groen

In de buitenruimte is al zoveel mogelijk daar waar gazon mogelijk is gazon toegepast. Plantvakken waar duurdere beplanting in staat zijn veelal smallere stroken die niet geschikt zijn voor het goedkopere beheer van gazon. Op beperkte schaal zal omvormen mogelijk zijn. Mogelijke besparing vergt nader onderzoek. Rekening gehouden moet dat er ook eenmalige omvormingskosten zijn. Er zijn ook kansen door 'slimmer' te ontwerpen (beheergericht ontwerpen). Hiermee valt op termijn structureel te besparen.

Samenvattend

Een besparing van 10% op het volledige budget van beheer openbare ruimte is een keuzemogelijkheid. Hierbij wordt dan wel afgeweken van bestaande, vastgestelde beeldkwaliteitsniveaus. Momenteel ligt het kwaliteitsniveau voor beheer gemiddeld op Basisniveau (B) en fietspaden op een hoog niveau (A) volgens de CROW kwaliteitscatalogus. De verzorging (zwerfvuil, hondenpoep, onkruid) is sterk beeldbepalend en van grotere invloed op de beleving van de openbare ruimte. Dit onderhoud ligt gemiddeld op een hoger niveau (A in centrum- en woongebieden, B in parken, bedrijfsterreinen en buitengebied).

Als gekozen wordt voor een teruggang in kwaliteitsniveau adviseert de organisatie om terughoudend te zijn met een verlaging van de *verzorgingsgraad* omdat dit direct van invloed is op de ervaren leefbaarheid van inwoners en hiermee beleidsdoelen in gevaar komen. Een lager onderhoudsniveau kan voor de langere termijn hogere uitgaven voor reconstructie met zich meebrengen.

12. Afval

Thema	Afval	
Budget	€ 4.088.000	
Korte omschrijving	<u>Taken en werkzaamheden</u> Het thema afval kan onderverdeeld worden in wettelijke werkzaamheden en taken die verband houden met de inzameling van huishoudelijk afval en gescheiden fracties en werkzaamheden en taken die voortvloeien uit de exploitatie van de twee milieustraten. <u>Doelen werkzaamheden</u> De afvalstoffenwetgeving is gericht op het bevorderen van preventie en hergebruik en het op milieu hygiënisch verantwoorde wijze verwijderen van afvalstoffen. In hoofdstuk 10 van de Wet milieubeheer staat dit vermeld; hier zijn voorschriften opgenomen voor het verantwoord omgaan met huishoudelijke afvalstoffen.	
Keuzemogelijkheden	Opmerking: alle gemaakte kosten worden gedekt door de afvalstoffenheffing. Uitgangspunt is een kostendekking van 100 procent. Een gerealiseerd voordeel op afvalstoffen kan worden ingezet voor een stijging van de OZB. Voor huishoudens zullen de totale kosten (lokale belastingdruk) hierdoor gelijk blijven. 1. Sluiten milieustraat Andelst. 2. Aanbestedingsvoordelen van verwerking restafval en gft inzetten voor verhoging OZB. 3. Fors duurder maken van restafval. Door tarief restafvalcontainer van 240 liter te verhogen naar € 10,00 per lediging, 140 liter te verhogen naar € 5,82 en ondergrondse inzameling te verhogen naar € 2,50 per storting ontstaat een extra opbrengst van € 896.437. Verwachting is dat mensen hun afval beter gaan scheiden en dus minder vaak de container zullen aanbieden. Inschatting hierbij is dat dan 50% minder containerledigingen/stortingen plaatsvinden. De extra opbrengst wordt geschat op € 448.000. Deze financiële prikkel moet de hoeveelheid restafval doen verminderen en de hoeveelheid gescheiden fracties laten toenemen. 4. Afschaffen afvalwijzer (alleen nog digitaal en 1 x plaatsing in weekblad 'De Betuwe'). <u>Relatie tot de vijf uitgangspunten B&W</u> De verwerking van restafval en gft betreffen regionale aanbestedingen van de MRA. Het exploiteren van 2 milieustraten is niet noodzakelijk. Het sluiten van een milieustraat betekent een meer efficiënte bedrijfsvoering. Momenteel wordt ook met de gemeente Lingewaard onderzocht om samen een of twee nieuwe milieustraten te bouwen.	

Consequenties keuzes	<u>Maatschappelijke effecten</u> 1. Sluiten milieustraat Andelst: Minder service aan burgers die relatief dichtbij de milieustraat Andelst wonen. Zij moeten naar Elst gaan rijden. 2. Aanbestedingsvoordelen van verwerking restafval en gft inzetten voor verhoging OZB: Door het verhogen van de OZB met hetzelfde percentage dat bij de afvalstoffenheffing is verlaagd, blijft het totale belastingtarief op dezelfde hoogte. 3. Fors duurder maken van restafval: Inwoners worden geprikkeld om meer afval te scheiden. Kiest men hier niet voor, dan betaalt men er extra voor. Inwoners kunnen ook restafval illegaal gaan dumpen (zwerfafval). 4. Afschaffen afvalwijzer: Het serviceniveau wordt verlaagd. Inwoners moeten nu zelf de eenmalige afvalwijzer uit weekblad De Betuwe knippen of het internet raadplegen. <u>Effecten gemeentelijk beleid</u> 1. Sluiten milieustraat Andelst: Het effect kan zijn dat inwoners hun grof afval illegaal dumpen (zwerfafval). 2. Aanbestedingsvoordelen van verwerking restafval en gft inzetten voor verhoging OZB: Heeft geen effect op gemeentelijk beleid. 3. Fors duurder maken van restafval. Heeft waarschijnlijk een positief effect op doelstelling afvalscheiding (duurzaamheidsambities). 4. Afschaffen afvalwijzer: Gemeente zal meer vragen van inwoners krijgen over inzameldata.
Besparingspotentieel	1. Sluiten milieustraat Andelst. Voordeel op exploitatie € 80.000 (structureel) en voordeel uit verkoop locatie € 119.000 (eenmalig). 2. Aanbestedingsvoordelen bedragen vanaf 2015 € 330.000 per jaar excl. BTW. Het structurele effect voor 2015 bedraagt € 281.027 (zie de specificatie hieronder). 3. Duurder maken restafval. Extra opbrengsten € 448.000 per jaar (structureel). Dit betreft echter wel een inschatting. 4. Afschaffen afvalwijzer bespaart jaarlijks € 20.000 (structureel).

Specificatie aanbestedingsvoordeel	excl BTW	incl. BTW
GFT-afval	€ 272.000	€ 329.120
REST-afval	<u>€ 58.000</u>	<u>€ 70.180</u>
Totaal	€ 330.000	€ 399.300
AF: te realiseren tariefsverhoging 2014	<u>-€ 97.746</u>	<u>-€ 118.273</u>
Structureel effect 2015	€ 232.254	€ 281.027

13. Milieu

Thema	Milieu	
Budget	€ 4.699.000	
Korte omschrijving	Het thema Milieu bestaat uit de volgende onderdelen: 1. Riool 2. Bodembeheer 3. Uitvoering klimaatnota 1. Riool Onder de post riool vallen alle werkzaamheden die nodig zijn voor het beheer en onderhoud van vrijvervalriolering, persleiding en pompen en gemalen. <u>Doel:</u> Door de uitvoering van deze werkzaamheden voldoet de gemeente aan de zorgplichten voor: • inzameling en transport van stedelijk afvalwater • doelmatige inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater • grondwater maatregelen 2. Bodembeheer Onder deze post vallen alle werkzaamheden die nodig zijn om interne en externe klanten te kunnen informeren over de kwaliteit van de bodem. <u>Doel:</u> Door de uitvoering van deze werkzaamheden voldoet de gemeente aan de zorgplichten voor het saneren van bestaande verontreinigingen en het zoveel als mogelijk voorkomen van nieuwe verontreinigingen. 3. Uitvoering klimaatnota Onder deze post vallen de werkzaamheden welke nodig zijn om aan het energieakkoord van het kabinet te kunnen voldoen.	
Keuzemogelijkheden	1. Riool <u>Onderhoudsniveau:</u> In het nieuwe GRP is het criterium voor vervanging vastgesteld op 25% (vervangen als schadebeelden klasse 5 zich voordoen in 25% van de lengte). Het is mogelijk om dit op te hogen naar 50%. Daarnaast kan de samenwerking met andere gemeenten en Rijn6 verder worden geïntensiveerd.	

	2. Bodembeheer <u>Loonkosten:</u> In de begroting is hier een bedrag voor opgenomen van € 116.000,-. Alle bodemgerelateerde zaken die zich jaarlijks aandienen worden door 1 collega behandeld. In de begroting is dus structurele ruimte die niet wordt benut. Aangezien er met 1 personeelsbudget wordt gewerkt is onduidelijk of hier andere formatie mee is gemoeid. <u>Bodemonderzoek:</u> Voor dit onderdeel is in de begroting € 5.000,- opgenomen. Het budget is bedoeld om in geval van calamiteiten waarbij geen aanwijsbare veroorzaker is aan te wijzen onderzoek te laten uitvoeren. Meestal wordt dit bedrag niet benut. <u>Uitbesteden:</u> Het noodzakelijke bodemonderzoek regionaal organiseren. 3. Uitvoering klimaatnota Momenteel is er geen vigerend klimaatbeleid. In december 2013 is er een evaluatie in de raad geweest. Hierbij is de volgende minimale doelstelling voor 2014 leidend. In de loop van dit jaar wordt nieuw beleid opgesteld en aan de raad voorgelegd. • 1,5% energiebesparing per jaar • 20 % CO2-reductie in 2020 • 14 % hernieuwbare energie in 2020 • Klimaatneutraal in 2050
Consequenties keuzes	1. Riool <u>Onderhoudsniveau:</u> Het onderhoudsniveau komt onder het basisniveau. Mogelijke gevolgen; • toenemend gevaar van instorting van het riool • meer ad hoc reparatie werkzaamheden noodzakelijk • belemmering in de afstroming zal toenemen, meer wateroverlast op straat en in woningen 2. Bodembeheer <u>Loonkosten:</u> Consequenties onbekend <u>Bodemonderzoek:</u> Er zal incidenteel budget beschikbaar gesteld moeten worden in geval van calamiteiten. <u>Uitbesteden:</u> Consequenties zijn afhankelijk van de gekozen samenwerkingsvorm.

	3. Uitvoering klimaatnota <u>Ambitieniveau / Duurzaamheid</u>: Doelstelling bereiken of verlaten aan de hand van andere werkwijze (met minder financiële middelen)
Besparingspotentieel	1. Riool <u>Onderhoudsniveau</u>: Relatief kleine besparing, omdat dit bedrag moet worden verdeeld over de levensduur van de riolering. In het nieuwe GRP is deze vastgesteld op 70 jaar. Het nieuwe GRP is in augustus 2013 vastgesteld en heeft een geldigheidsduur tot en met 2017. Het nieuwe GRP heeft geleid tot een lagere (3%) rioolheffing voor inwoners. Deze lastenverlaging kan 'gecompenseerd' worden in de OZB. In 2016 kan een nieuwe afweging worden gemaakt in de voorbereiding op een nieuw GRP dat in 2017 moet worden vastgesteld. 2. Bodembeheer <u>Loonkosten</u>: Voor bodembeheer is 1 fte beschikbaar en nodig. Onduidelijk of hogere loonkosten op dit budget ten koste gaan van andere budgetten. <u>Bodemonderzoek</u>: Besparing structureel € 5000 jaar afhankelijk van evt. calamiteiten die om onderzoekskosten vragen. 3. Uitvoering klimaatnota Er is momenteel geen structureel geld voor de klimaatnota in de begroting opgenomen. In 2014 wordt nieuw beleid opgesteld. Afhankelijk van door de raad geambieerde ambitie moet hiervoor geld worden vrijgemaakt.

14. Ruimtelijke ordening

Thema	Ruimtelijke ordening	
Budget	€ 1.762.000	
Korte omschrijving	Ruimtelijke ordening betreft de afweging van alle belangen in het ordenen van ruimte en bijbehorende functies. Een publieke functie van de overheid, met een duidelijke wettelijke grondslag. Op landelijk, provinciaal en lokaal niveau. Invullen van deze grondslag vraagt in Overbetuwe om inzet. Inzet t.b.v. beleidsvorming en beleidsuitvoering, in afstemming met betrokken partijen en mede-overheden. Dit betreft de keten van visie, via (bestemmings)plan naar vergunning en uitvoering. Bij beleidsuitvoering wordt een belangrijk deel van de bestemmingsplannen (zijnde ontwikkelplannen*) en vergunningen opgesteld n.a.v. initiatieven van derden. Bij dit deel is kostenverhaal (via leges en/of overeenkomst) aan de orde. Wonen is (net zoals bv. landschap, economie of mobiliteit) één van de functies die leidt tot ruimtebeslag. En waar de ruimtelijke inrichting bijdraagt aan (gewenste) woonmilieus. Overbetuwe biedt kleinstedelijk wonen in Elst en landelijk en dorps wonen in de andere kernen. Via o.a. het woonbeleid spannen we ons in om de kwaliteit van het wonen en leven in de verschillende kernen te behouden en waar nodig te versterken. De basis voor het woonbeleid wordt gevormd door de Woonvisie 2010-2015 en afspraken met de belangrijkste partners op het gebied van wonen. <i>* Bestemmingsplannen om nieuwe ontwikkelingen (initiatieven zoals woonwijken of bedrijventerreinen) mogelijk te maken.</i>	
Keuzemogelijkheden	1. Verbeteren kostenverhaal. Binnen het thema Ruimtelijke ordening kan voor projecten (regiemodel), ontwikkelplannen én vergunningen het grootste gedeelte van de gemeentelijke kosten verhaald worden via leges of overeenkomst. In hoeverre dit nu daadwerkelijk plaatsvindt, is niet helder. De verwachting is dat een groter deel verhaald kan worden omdat niet alle werkelijk ingezette uren ook daadwerkelijk verhaald worden. Zo wordt in de begroting niet uitgegaan van een kostenverhaal bij het regiemodel. Dit is echter wel een uitgangspunt voor projecten binnen het regiemodel. Bij de ontwikkelplannen wordt nu uitgegaan van kostenverhaal à € 140.042 per jaar. Dit kan t.b.v. 2015 geactualiseerd worden. Bij vergunningen wordt nu optimalisatie van legesopbrengsten voorbereid, nadat (in een eerste fase) t.b.v. de programmabegroting 2014 al verbeteringen zijn doorgevoerd. Voorstel is dan ook om op consistente wijze in deze drie sporen - in samenhang met elkaar en i.r.t. opbouw van de formatie - te analyseren hoe groot het besparingspotentieel kan zijn en op welke wijze dit geëffectueerd kan worden.	

	Volledigheidshalve hieronder nog een korte omschrijving van de andere onderdelen die geschaard zijn onder het thema Ruimtelijke ordening. a. Beleidsvorming. In 2018 zou de nieuwe omgevingswet in werking kunnen treden. In deze wet worden vele wetten (deels) geïntegreerd, denk aan de Wet ruimtelijke ordening, diverse milieuwetten, Waterwet, Planwet Verkeer en Vervoer, Monumentenwet en Woningwet. In opmaat naar deze nieuwe wet, anticiperen enkele overheden hier al op door verschillende sectorale beleidsplannen samen te voegen. Het is denkbaar dat Overbetuwe ook dergelijke keuzes gaat maken bij beleidsvorming door TOW, TPR, TBR en TVG. Eerste ervaringen laten zien dat dit - door de toegenomen integraliteit - vaak complexe en langdurige beleidsvorming betreft. Zeker omdat zo'n 'eerste slag' nieuw is voor alle betrokkenen (intern en extern) - i.r.t. de landelijke wetgeving die tot 2017/2018 nog onzeker is – is hier redelijkerwijs geen reëel besparingspotentieel te verwachten. Het kopje 'consequenties keuzes' gaat volledigheidshalve nog wel in op de gevolgen van de (meer theoretische) keuze om geen of nauwelijks nog beleid te actualiseren. b. Beheersplannen**. In 2014 start de 2^e tranche actualisering bestemmingsplannen. Nadat in de 1^e tranche (2005-2013) het voldoen aan wettelijke vereisten inzake digitalisering en actualiteit centraal stond, wordt daar in de 2^e tranche nog een item aan toegevoegd. Dat betreft flexibiliteit, passend bij speerpunt uit het programma Wonen. Nadat allerlei efficiëncyslagen zijn doorgevoerd, is bij bestemmingsplanactualisatie een besparing bereikt van circa 50%. Redelijkerwijs is hier geen extra besparingspotentieel meer. Het kopje 'consequenties keuzes' gaat volledigheidshalve nog wel in op de gevolgen van de meer theoretische keuze om ambities inzake flexibiliteit, efficiëncy en kostenverhaal (leges zijn niet meer mogelijk bij een verouderd bestemmingsplan) los te laten. c. Startersleningen. Overbetuwe ondersteunt starters door middel van een starterslening sinds 2008. Op dit moment staat er vanuit de gemeente circa € 3,5 miljoen aan startersleningen uit. Dit zorgt voor een rentetoerekening van circa 140.000 per jaar (rente die we 'mislopen' omdat dat geld nu uitgeleend is). Het beheren van de startersleningen kost ons ongeveer € 10.000 per jaar. Het al dan niet doorgaan met startersleningen maakt nu vrijwel geen verschil voor de kosten à € 140.000 per jaar en de beheerskosten, aangezien door de looptijd van 30 jaar per lening dit geld uitgeleend blijft (zie 'consequenties keuzes'). Inhoudelijke keuzes over al dan niet voortzetten van de gemeentelijke starterslening zijn in 2014 voorzien. Op basis van een evaluatie maar zeker ook in relatie tot de keuzes die regio en rijk maken over inzet op een (regionale of landelijke) starterslening. Op dit moment draagt het Rijk voor 50% bij in elke lening die de gemeente verstrekt. Daarnaast onderzoekt de Stadsregio nu of het mogelijk is om in de regio tot één uniforme startersregeling te komen <i>** Bestemmingsplannen bedoeld om bestaande bebouwde gebieden te reguleren.</i>
Consequenties keuzes	Hieronder in het kort de maatschappelijke effecten van de bovenstaande keuzemogelijkheden; waar aan de orde onderverdeeld naar maatschappelijke effecten en effecten voor het gemeentelijk beleid. 1. Verbeteren kostenverhaal heeft - vanuit de verwachting dat niet alle werkelijk ingezette uren daadwerkelijk worden verhaald

- als consequentie dat inwoners, ondernemers en verenigingen minder gratis advies krijgen. De toetsing van initiatieven en bijbehorende informatieverstrekking kan hierbij vanzelfsprekend wel op peil blijven.

- a. Inzake **beleidsvorming** is er deels sprake van een wettelijke plicht, deels van voordelen die je als gemeente geniet als gevolg van (actueel) beleid. Meest evident voordeel is dat je door (actueel) beleid niet alle initiatieven van derden 'los' hoeft te toetsen (efficiency). In 2014 worden wel keuzes verwacht over actualisatie van divers beleid dat gaat over of leidt tot ruimtebeslag. Gezien de komende omgevingswet, inclusief de mogelijke afstemming tussen plannen op het gebied van ruimte, milieu, economie, wonen, landschap, water, et cetera***.
- b. Voor **beheersplannen** is de wettelijke plicht om te beschikken over actuele bestemmingsplannen relevant. Hieraan niet voldoen leidt ertoe dat je dan geen kostenverhaal middels leges toe kunt passen (dit gaat in tegen voorstel 1). Daarnaast leidt niet actualiseren ertoe dat de flexibiliteit niet verhoogd kan worden. Dat kan leiden tot ervaren 'regeldruk' voor inwoners, ondernemers en verenigingen. Tevens zorgt niet-actualiseren ertoe dat nieuwe (maatschappelijke, inhoudelijke) inzichten niet in nieuwe plannen verwerkt worden. Te verwachten is dat hierdoor meer initiatieven van derden 'los' getoetst moeten worden. (efficiency).
- c. Voor **startersleningen** moet onderscheid gemaakt worden tussen reeds verstrekte startersleningen en nog te verstrekken startersleningen. De inmiddels verstrekte leningen lopen nog zo'n 25 tot 30 jaar door en kunnen door gemeente niet tussentijds worden opgezegd. Een structurele besparing op de beheerskosten van deze leningen (ca. € 10.000) is dus niet mogelijk. Wat betreft de rente; het renteverlies voor de gemeente in de eerste drie jaar van de lening (omdat pas vanaf jaar 4 rente betaald hoeft te worden), wordt in de latere jaren van de leningen meer dan gecompenseerd. Dit komt omdat de door de starter te betalen rente hoger is dan de rentepercentages die wij gebruiken voor de berekening van onze kapitaallasten. Het per direct te stoppen met het verstrekken van startersleningen en het terughalen van het bij SVn nog gereserveerde bedrag leidt tot de volgende consequenties:
 - een zeer geringe besparing op de in de begroting geraamde beheerskosten. Dit zal maximaal ca. € 1.000 zijn.
 - lager eenmalig renteverlies in de eerste drie jaren (wat tijdelijk wordt gedekt door een onttrekking uit de algemene reserve), maar ook geen rentewinsten in de resterende jaren van de looptijd van de lening.
 - het bij SVn terughalen van het nog resterende beschikbare budget (momenteel ca. € 100.000) heeft enkel en alleen effect op de totale financieringspositie van de gemeente. Het rentevoordeel hiervan is nihil.

Het stoppen met het verstrekken van startersleningen zodra het huidige gereserveerde budget bij SVn op, heeft uiteraard dezelfde consequenties als bij direct stoppen. Samenvattend is er dus alleen een zeer geringe structurele besparing (op de beheerskosten) te realiseren wanneer per direct gestopt wordt met het verstrekken van startersleningen. Andere structurele voordelen zijn er niet te behalen.

**** Dit betreft dus meer thema's dan alleen de onderwerpen ruimte en wonen die in het kader van de heroverwegingen onder het 'Ruimtelijke ordening' zijn geschaard.*

Besparingspotentieel	Het besparingspotentieel moet volgen uit de analyse bij de sporen regiemodel (projecten), ontwikkelplannen en vergunningen, een en ander ook in relatie tot het traject 'opbouw formatie'. Advies om organisatiebreed (aangestuurd vanuit het MT) een traject te starten waaruit moet blijken wat er nodig is om kostenverhaal te verbeteren én wat het (daaruit voortvloeiende) besparingspotentieel is.
----------------------	---

15. Verkeer & vervoer

Thema	Verkeer & vervoer	
Budget	€ 688.000	
Korte omschrijving	De taken en werkzaamheden van het onderdeel verkeer en vervoer kunnen uitgesplitst worden in: - Verkeersregelininstallaties (VRI) plaatsing en onderhoud; - Verkeersborden, plaatsing en onderhoud; - Verkeersveiligheid: (bijdragen aan) fietsexamens, verkeersbrigadiers, verkeerscampagnes (eigen en regionale) en oplossen kleine verkeersknelpunten. - Openbaar vervoer, onderhoud van dynamisch reizigers informatiesysteem (DRIS)	
Keuzemogelijkheden	- Uitbesteding beheer en onderhoud VRI De gemeente heeft 7 vri's in beheer en onderhoud. Dit zijn er relatief weinig om voor dit specialistische vakgebied kennis in huis te hebben. Dit is ook de reden dat we bij de vervanging van de vri's Rijksweg Zuid-Eshofsestraat en Rijksweg Zuid-Lange Dreef samenwerking gezocht hebben met de gemeente Arnhem. - Samenvoegen van budgetten Met het samenvoegen van verschillende budgetten, die vooral gericht zijn op gedragsbeïnvloeding, kan een taakstellende efficiëncyslag gemaakt worden. Mogelijk gecombineerd met een (gedeeltelijke) overheveling van budget naar de dorpsraden en wijkplatforms. - Invoeren van betaald parkeren Binnen de gemeente is het parkeren “gratis” en worden de aan te leggen parkeerplaatsen gefinancierd uit de algemene middelen. Dit geldt vooral voor de parkeerplaatsen in winkelgebieden.	
Consequenties keuzes	Maatschappelijke effecten - Uitbesteding beheer en onderhoud VRI: Het uitbesteden van het beheer en onderhoud heeft geen maatschappelijke effecten. - Samenvoegen van budgetten: Het ontschotten zelf heeft geen maatschappelijke effecten. Als besloten wordt tot overheveling van (een deel van de) budgetten naar dorpsraden en Wijkplatforms heeft dat wel consequenties. Deze worden dan verantwoordelijk voor het plaatsen van een deel van de campagneborden.	

	- Invoeren betaald parkeren Het hangen van een prijskaartje aan een parkeerplaats (betaald parkeren) heeft grote maatschappelijke effecten voor zowel inwoners als ondernemers. De parkeerdruk binnen Overbetuwe is niet zodanig hoog dat betaald parkeren als sturingsmiddel moet worden ingezet. Kostendekkende uitvoering zal al leiden tot een aanzienlijk tarief. Winst uit parkeertarieven kan niet aan de algemene reserve worden toegevoegd maar moet (als doelbelasting) worden uitgegeven aan parkeermaatregelen.
Besparingspotentieel	Besparing incidenteel Voor de genoemde keuzes zijn geen incidentele besparingen in te boeken. Besparing structureel - Uitbesteding beheer en onderhoud VRI De structurele besparing zal bestaan uit het aanbestedingsvoordeel op het onderhoudscontract. De huidige kosten daarvan zijn ongeveer €40.000,-. Een voordeel kan in de begroting voor 2015 verwerkt worden. - Ontschotten (samenvoegen) van budgetten Gezien het beperkte budget en maatschappelijke impact is op de post jeugd en verkeer een minimale bezuiniging mogelijk. Op de post verkeersknelpunten is een besparing mogelijk van 50% (€ 30.000,-) .Restant is noodzakelijk voor oa het oplossen van door inwoners aangedragen kleine verkeersknelpunten en het nemen van verkeersbesluiten. Besparingen kunnen in de begroting van 2015 al verwerkt worden. - Invoering betaald parkeren Als dit als optie wordt gekozen, dan kan een onderzoek naar een verdienmodel worden uitgevoerd.

16. Economie

Thema	Economie	
Budget	€ 1.367.000	
Korte omschrijving	Binnen dit thema zijn de volgende onderwerpen ondergebracht: Ondernemersfonds, RBT-KAN, Stadsregio, Park Lingezegen, Grote evenementen en Markten. Doelen zijn om de economische kracht, het vestigingsklimaat en daarmee ook het werkgelegenheidsaanbod van de gemeente Overbetuwe te versterken en tevens het bestaande bedrijfsleven en startende ondernemers bij hun initiatieven te faciliteren.	
Keuzemogelijkheden	Keuze 1 Park Lingezegen Jaarlijks staat er € 240.000 in de begroting voor de beheerskosten van Park Lingezegen. De ontwikkelingsfase is nagenoeg afgerond en gaat nu over naar beheer. De vraag is of genoemd bedrag in de begroting moet blijven staan ten behoeve van de beheerfase. Opties zijn: 1. verlaging van het bedrag van € 240.000 in de begroting 2015; <u>Let wel:</u> Indien hiervoor gekozen wordt, dient hierover vooraf afstemming plaats te vinden met de partners van de GR Park Lingezegen. De gemeentelijke bijdrage werd vastgesteld in de Samenwerkings-/Oprichtingsovereenkomst. 2. aanvullende inkomsten genereren in het park zelf; 3. de aanvullende inkomsten het ambitieniveau te laten bepalen. 4. het regionaal subsidiebureau inzetten om subsidies binnen te halen. Keuze 2 Markten De kosten van markten zitten voornamelijk in de kosten voor het verhelpen van storingen en onderhoud aan de stroomkasten. Een optie is om een goedkoper onderhoudscontract voor de stroomkasten af te sluiten. Opmerking: Er is jarenlang geen goed onderhoudscontract geweest voor het onderhoud aan de stroomkasten. Daardoor is er veel achterstallig onderhoud ontstaan. Dit probleem is voor 2013 opgelost door eenmalig een extra bedrag beschikbaar te stellen voor het herstellen van het achterstallige onderhoud. Voor het reguliere onderhoud is een bedrag van € 5000, - beschikbaar. Onderzocht dient te worden of hierop nog besparing kan plaatsvinden. Keuze 3 Ondernemersfonds afschaffen Het Ondernemersfonds wordt gevuld door de ondernemers zelf d.m.v. 3% OZB-verhoging. Het gaat om ongeveer 40.000 per jaar.	

	Consequentie: Als de OZB met 3% verhoogd blijft en dit niet meer naar de ondernemers gaat, zullen er naar verwachting minder collectieve projecten en activiteiten georganiseerd kunnen worden. Het gaat dan ten koste van kwaliteit, sfeer, maar ook van het trekken van winkelend publiek. Besparingspotentieel: € 40.000 Keuze 4 Bijdrage RBT-Kan afschaffen RBT-Kan zorgt voor het bevorderen van recreatie en toerisme in onze gemeente en de regio Arnhem-Nijmegen. Consequentie: Voor de regio Arnhem-Nijmegen levert de sector toerisme en recreatie tussen de 24.000 en 25.000 banen op. Als onze gemeente niet meer gepromoot wordt, dan zal het aantal banen in de sector toerisme en recreatie vermoedelijk afnemen. Besparingspotentieel: € 28.000 Keuze 5 Andere vorm van samenwerking in de Stadsregio Arnhem-Nijmegen Op basis van de WGR+ werken de gemeenten in de stadsregio verplicht samen. Deze vorm van verlengd lokaal bestuur werkt op basis van een bij de wet vastgesteld takenpakket. De wettelijke verplichting zal komen te vervallen en gemeenten kunnen voor 2015 en verder zelf kiezen of ze al dan niet regionaal samenwerken. Op dit moment draagt Overbetuwe jaarlijkse ongeveer 3 euro per inwoner bij aan de regionale opgaven en de wijze waarop dat georganiseerd wordt. Op dit moment worden voorstellen voorbereid voor de nieuwe 'regionale samenwerking van morgen'. Twee commissies werken aan voorstellen. De commissie Van Asseldonk gaat voorstellen doen inzake de 'triple helix' (samenwerking van ondernemers, onderwijs en overheid). De commissie Gebben gaat voorstellen doen inzake de publiekrechtelijke taken die in regionale afstemming kunnen worden opgepakt (gemeenschappelijke regeling). Het is waarschijnlijk dat beide voorstellen niet gerealiseerd kunnen worden zonder dat dat gemeenten hun bijdragen hiervoor blijven reserveren. Later dit jaar kunnen alle regiogemeenten kiezen of zij in die vorm de regionale samenwerking willen continueren en welke financiële bijdrage hier passend bij is. Mocht Overbetuwe aan de hand van deze (nog te formuleren) voorstellen kiezen om de regionale samenwerking niet te continueren (en de verbanden op het gebied mobiliteit, werken, wonen en ruimte geen prioriteit te geven), dan is het besparingspotentieel: € 138.000.
Consequenties keuzes	Ondernemingsfonds, maatschappelijke effecten: In tijden van krimp is het bezwaarlijk om ondernemers met hogere kosten cq investeringen te confronteren. Zij zorgen voor werkgelegenheid hetgeen, juist in deze tijd, noodzakelijk is. De voorgestelde maatregelen zien hoofdzakelijk op een gemeentelijke kostenbesparing waarvan de effecten voor het bedrijfsleven naar verwachting marginaal voelbaar zullen zijn. De OZB is in het verleden met 3% verhoogd met als doel fondsvorming. Bij afschaffing van het Ondernemersfonds, zonder evenredige verlaging van de OZB, zullen op dit punt vragen ontstaan bij ondernemers. Stadsregio, beleidsmatige effecten: afhankelijk van de voorstellen (organisatorisch i.v.m. inhoudelijke opgaven) kan het efficiënt oplossen van bovenlokale en regionale vraagstukken met de focus op mobiliteit, wonen, werken en ruimte onder druk komen te staan.

	Stadsregio, maatschappelijke effecten: inwoners en ondernemers hebben – vooral ook in het middengebied van de Stadsregio, tussen Arnhem en Nijmegen – baat bij regionale afstemming op het gebied van bijvoorbeeld openbaar vervoer, woonruimteverdeling, afstemming programmering woon- en werkmilieus én profilering en lobby op een regionaal schaalniveau.
Besparingspotentieel	Het besparingspotentieel betreft structurele besparingen die optellen tot circa 200.000 euro. De besparing op Park Lingezegen kan doorgevoerd worden bij de begroting 2015; de overige mogelijke besparingen vereisen nog nader onderzoek.

17. Veiligheid

Thema	Veiligheid	
Budget	€ 2.922.000	
Korte omschrijving	Veiligheid is een 'breed begrip'. Strategisch gezien wordt het volgende doel nagestreefd: 'een betere kwaliteit van de leef- en woonomgeving door verhoging van de objectieve en subjectieve veiligheid voor alle inwoners van de gemeente'. In het huidige veiligheidsplan staan vijf velden benoemd, waar veiligheid zich concreet op richt: veilige woon- en leefomgeving; bedrijvigheid en veiligheid; jeugd en veiligheid; fysieke veiligheid en integriteit & veiligheid. Om de veiligheid te verhogen, wordt vanuit verschillende werkvelden een bijdrage geleverd: 1) brandweer (proactie, preventie, preparatie, repressie en nazorg); 2) rampenbestrijding; 3) openbare orde en veiligheid; 4) toezicht en handhaving (bouwen, wonen, milieu, APV, drank & horeca en bijzondere wetgeving).	
Keuzemogelijkheden	1) Kosten vandalisme verhalen De gemeente is eigenaar van zowel onroerend goed (gebouwen) als roerende zaken (o.m. verkeersborden, prullenbakken e.d.). Regelmatig komt het voor dat beschadiging plaatsvindt door vandalisme; negatief hoogtepunt van het jaar is daarbij de periode rond de jaarwisseling. Idee is om de kosten die daarmee gemoeid zijn te verhalen op de dader(s). Voorwaarde daarbij is in ieder geval dat er aangifte is gedaan en dat opsporing en vervolging heeft geleid tot het achterhalen van de dader(s). 2) Verminderen inzet buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA's) Er vindt een kanteling plaats in de samenleving; de overheid trekt zich terug en legt meer verantwoordelijkheid bij burgers en bedrijven. Als in de samenleving burgers en bedrijven elkaar aanspreken op het nakomen van afspraken, is er minder toezicht nodig. 3) Meer bonnen schrijven De gemeente krijgt een vergoeding van het centraal justitieel incassobureau voor elke bon die de toezichthouders schrijven. Optie is om nadrukkelijk te sturen op het schrijven van bonnen (quotum halen). 4) Taakstelling opleggen aan samenwerkingsverbanden (ODRA, VGGM) De gemeente heeft het toezicht op milieu ingebracht bij de ODRA. Per 1 januari 2014 worden de brandweertaken bij VGGM ondergebracht. Zowel de ODRA als VGGM zijn grote regionale samenwerkingsverbanden. Afspraken over financiële inbreng vinden grotendeels plaats op 'bovengemeentelijk/regionaal niveau'. De financiële inbreng van de gemeente Overbetuwe in de ODRA en VGGM zijn substantieel. In overweging wordt gegeven ook hier een taakstelling op te leggen; hiervoor is het wel nodig dat in regionaal verband afstemming wordt gezocht.	

Consequenties keuzes	1) Kosten vandalisme verhalen Door de kosten van vandalisme te verhalen, geeft de gemeente het signaal af dat vandalisme niet getolereerd wordt. Daarbij wordt (impliciet) helder dat de overheid zich ervan bewust is dat het om gemeenschapsgeld gaat. Binnen de gemeente zou een procesbeschrijving moeten komen van ‘standaard te nemen acties bij aangifte’; daarbij is het nuttig dat er op één plaats een centraal overzicht is en dat in contact wordt getreden met de politie over de stand van zaken rondom opsporing en vervolging. Er zou wel eerst nog een “kosten/baten”-analyse moeten plaatsvinden, want op dit moment ontbreekt het overzicht en is derhalve nog niet duidelijk aan te geven waar de ‘financiële winst’ zit. 2) Verminderen inzet buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA's) Toezicht houden op de nakoming van de Drank- en Horecawetgeving is een wettelijke verplichting. Gelet op het feit dat het een wettelijke taak is, ligt hierop bezuinigen niet voor de hand. Dat is mogelijk anders voor overige toezichthoudende taken op het gebied van de APV/bijzondere wetten. De gemeente kan ervoor kiezen minder toezicht uit te oefenen. De Raad heeft in januari 2014 de beleidsnota ‘samenhangend handhavingsbeleid’ en bijbehorend uitvoeringsplan vastgesteld. Als de formatieruimte van de boA's wordt ingeperkt, kan niet meer voldaan worden aan de gestelde doelen. De volgende maatschappelijke effecten zijn o.m. te verwachten: handhaven op onjuist parkeren in de blauwe zones komt onder druk te staan; toezien op onregelmatigheden gaat achteruit; inzet tijdens evenementen moet beperkt worden omdat er geen mankracht is (de vraag is of de gemeente de verantwoordelijkheid hiervoor in grote mate wil leggen bij de organisatoren); er zal minder snel op klachten gereageerd kunnen worden en er is minder inzet mogelijk op de aanpak van jeugdoverlast. Meer indirect heeft het effect op de inzet door de politie. 3) Meer bonnen schrijven Voor elke geschreven bon ontvangt de gemeente een vergoeding van het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB). Door meer bonnen te schrijven, nemen de inkomsten toe. Op dit moment wordt niet gewerkt met een quotum; dat kan wel ingevoerd worden. Grootste nadeel is de beeldvorming: burgers en bedrijven ‘pesten’. 4) Taakstelling opleggen aan samenwerkingsverbanden (ODRA, VGGM) De gemeente heeft verschillende gemeentelijke taken belegd in regionale samenwerkingsverbanden, of gaat dit op korte termijn doen. Hiermee zijn substantiële financiële bijdragen gemoeid. Wat we in de praktijk zien, is dat de regionale afspraken hierover op bovenregionaal niveau worden bepaald in DB's en AB's. De invloed van de gemeente Overbetuwe hierop is beperkt, waardoor het opleggen van een taakstelling sterk wordt bemoeilijkt. De verschillende samenwerkingsverbanden verwachten overigens een kwaliteitslag te maken, waardoor financiële ruimte kan ontstaan. Wellicht dat de kosten hier voor de baten uitgaan. Dat doet er echter niet aan af dat we als gemeente ruimte moeten creëren om ook binnen samenwerkingsverbanden taakstellingen op te kunnen leggen.
------------------------------------	---

Besparingspotentieel	1) Kosten vandalisme verhalen Er is onderzoek nodig om te kunnen bepalen of er een reëel besparingspotentieel is; een bedrag is nu nog niet te noemen. 2) Verminderen inzet buitengewoon opsporingsambtenaren Op dit moment is het formatieoverzicht van team Veiligheid per 1 januari 2014 nog niet definitief, waardoor het noemen van het mogelijke besparingspotentieel onder voorbehoud is. Gelet op de huidige formatie van het team is het mogelijk om terug te gaan van 4 fte toezicht naar 2 fte toezicht. Gelet op de lopende afspraken kan deze besparing pas na 1 januari 2015 worden gerealiseerd. Besparingspotentieel per 1 fte is € 45.000,- (2 fte: € 90.000,-). Er moet overigens nog wel rekening worden gehouden met achterblijvende frictiekosten. 3) Meer bonnen schrijven Voor elke geschreven bon ontvangt de gemeente van het CJIB een bedrag. Dat bedrag is afhankelijk van het soort bon dat uitgeschreven wordt. De meeste bonnen worden uitgeschreven op parkeren. De vergoeding bedraagt €25,- per bon. In 2012 werden in totaal 367 bonnen geschreven (vergoeding € 9370,-). In 2013 zijn tot nu toe 537 bonnen geschreven (vergoeding € 13.470,-). De inkomsten stijgen naarmate de bonnen stijgen. Het is een bestuurlijke keuze hier een verplicht aantal op te zetten. Overigens wordt een deel van de inkomsten uit bekeuringen gebruikt om digitaal werken in te voeren (aanschaf pda's, inclusief benodigde systemen). Hiervoor zijn al gelden toegekend. 4) Taakstelling opleggen aan samenwerkingsverbanden Er is op korte termijn geen besparing te realiseren. Op middellange en langere termijn zal dit voornamelijk afhangen van de afspraken die gemaakt worden binnen de regionale samenwerkingsverbanden, met name de VGGM.
------------------------------------	--

18. Dienstverlening

Thema	Dienstverlening	
Budget	€ 4.123.000	
Korte omschrijving	De visie van de gemeentelijke organisatie op dienstverlening is: klantgericht, duidelijk en bij de tijd. Taken / werkzaamheden - telefoon, ontvangst, emailbehandeling, aanvragen website - WMO en WWB - Omgevingsloket - APV en bijzondere wetten - traditionele burgerzakentaken (reisdocumenten, rijbewijzen, VOG, burgerlijke stand, naturalisatie etc.) - belastingen - bedrijvenloket - werkbegeleiding, inburgering en uitkeringen levensonderhoud Doelen - productmatige dienstverlening via kanalen van dienstverlening - vergunningen / ontheffingen verlenen - informatie verstrekken / telefoonbehandeling / digitale aanvragen behandelen - voorzieningen en inkomensondersteuning - heffen en innen van belastingen en waardering (niet-)woningen - schakelfunctie vervullen tussen ondernemers en gemeente - inwoners moeten zo snel mogelijk weer op eigen benen staan	
Keuzemogelijkheden	1. Digitaal, tenzij.... - als een aanvraag digitaal ingediend kan worden, sluit dan het fysieke en papieren kanaal (balie, formulieren, brief)	

	- zet in op het digitaliseren van processen van vraag naar antwoord: proces- en zaakgericht werken door procesoptimalisatie. - werk met gastvrouwen en –mannen voor klanten om te helpen met digitale aanvragen in de hal - bouw beslisbomen in digitale aanvragen, zodat kansarme aanvragen niet gedaan worden: filtering aan de voorkant - verwijs klanten vaker naar de digitale website “bereken uw recht”, zodat onnodige aanvragen voorkomen worden - een digitale aanvraag → besluit digitaal versturen 2. Sturing op “werken op afspraak” en beperk de “vrije inloop” tot een minimum - Een afspraak zoveel mogelijk digitaal laten maken via een digitale kalender - Een afspraak kun je voorbereiden - Aan een afspraak kun je een tijdslimiet hangen - De tijd van de medewerker is efficiënter in te zetten - Mogelijkheid creëren om ook afspraken in de avonduren te houden 3. Zelfredzaamheid in dienstverlening versterken - Zet vergunningen en ontheffingen om in digitale meldingen, tenzij de openbare orde en veiligheid in het geding is. - Verwijs naar informatie op de website en stop met gratis adviezen - Stop met het gratis verstrekken en plaatsen van materialen bij evenementen - Maak de klant verantwoordelijk voor verstrekte gegevens en stap over van volledige controle naar steekproefsgewijze controle van gegevens - Maak keuzes in het ambitieniveau van de gemeente, bijvoorbeeld op het vlak van evenementen- en kernenbeleid. 4. Werk samen in dienstverlening - Als de identiteit is vastgesteld kunnen gegevens van de klant opgevraagd worden bij andere organisatieonderdelen - Maak afspraken met instanties om gebruik te maken van relevante gegevens en informeer de klant over deze afspraken - Vakspecialisten moeten afspraken maken over eenvoudige dienstverlening door het KCC of via de website, zodat zij meer tijd hebben voor hun specialisme. - Financiële taakstelling koppelen aan intergemeentelijke samenwerking op het terrein van lokale belastingen.
--	--

Consequenties keuzes	Maatschappelijke effecten: - de gemeente is niet meer alleen klantvriendelijk, maar ook klantgericht - de klant kan 24/7 met de gemeente zaken doen - de klant weet sneller of een aanvraag kansrijk is - klanten moeten meer zelfredzaam worden en een beroep doen op hun omgeving - zelf iets organiseren betekent ook zelf de kosten ervoor dragen Effecten gemeentelijk beleid: - digitalisering levert tijd op bij medewerkers, waardoor er meer tijd is voor nieuwe ontwikkelingen, ambities etc. - door digitalisering kun je aan de voorkant sturen op kwaliteit - door digitalisering kan (op termijn) een besparing op de formatie worden gerealiseerd, hierbij gaat de kost voor de baat uit - het maken van keuzes in het evenementen- en kernenbeleid heeft gevolgen voor het gemeentelijk ambitieniveau op deze onderwerpen en de wijze waarop de gemeente met inwoners communiceert
Besparingspotentieel	1. Digitaal, tenzij.... Door digitalisering van de dienstverlening kan per 1-1-2015 1,0 fte (op schaal 7) worden bespaard, zijnde een bedrag van € 50.000. Op termijn zijn wellicht aanvullende besparingen mogelijk. Naar verwachting zal eerst moeten worden geïnvesteerd in het beschrijven, (her-)inrichten en optimaliseren van een aantal primaire werkprocessen. Op basis daarvan kunnen vervolgens keuzes worden gemaakt voor de daarbij behorende formatie en ondersteunende faciliteiten. 2. Sturing op “werken op afspraak” en beperk de “vrije inloop” tot een minimum Conform de aanpak bij omgevingsvergunningen kan bij de overige vergunningen worden toegewerkt naar een meer kostenbewuste ‘gekanтелеde’ dienstverlening. Door het beperken van de ‘vrije inloop’ en invoeren van ‘werken op afspraak’ is het mogelijk om (op termijn) hogere opbrengsten te genereren bij de ‘overige leges’, waarbij we vooralsnog uitgaan van een doelstelling van 10% voor het totale uitvoeringsbudget dat hiermee samenhangt. 3. Zelfredzaamheid in dienstverlening versterken

	Grote evenementen (zoals de vierdaagse en de paardenmarkt) zijn goed voor het promoten van de dorpen van de gemeente en de bevordering van de sociale cohesie. Echter de gemeentelijke kosten overstijgen de opbrengsten. Door het maken van keuzes in het evenementenbeleid, bijvoorbeeld het kostendekkend maken van grote evenementen, kan de gemeente structureel kosten besparen. Denk hierbij verder aan het korten/afbouwen van het budget voor de ondersteuning van evenementen, groot en klein (in totaal een budget van € 400.000). Daarnaast zijn keuzes mogelijk ten aanzien van het budget van € 250.000 voor het gemeentelijk kernenbeleid (o.a. inzet van 2 dorps- en wijkcoördinatoren). Dit betreft autonoom beleid. Opmerking: Er is inmiddels een Nota evenementenbeleid door de Raad vastgesteld. In dit beleid is opgenomen dat alle evenementen leges vrij zijn en tevens alle vergunningen/ontheffing die rechtstreeks verband houden met het evenement. 4. Werk samen in dienstverlening De gemeente onderzoekt in G5-verband de mogelijkheden van samenwerking op het terrein van lokale belastingen. Het budget dat met dit onderwerp samenhangt is in 2014 circa € 700.000. Met de intergemeentelijke samenwerking wordt beoogd de dienstverlening minder kwetsbaar te maken en bovendien meer kostenefficiënt. Uitgaande van deze doelstelling is het reëel om - voor de periode na 2015 - een taakstelling van 10% aan deze samenwerking te koppelen. Daarmee is het besparingspotentieel (op termijn) € 70.000.
--	---

19. Bedrijfsvoering / overhead

Thema	Overhead	
Budget	€ 8.924.000	
Korte omschrijving	Overhead betreft kort gezegd alle taken, werkzaamheden en faciliteiten die ten dienste staan van het primaire proces (dienstverlening, vergunningverlening, beleidsuitvoering etc.) De overhead is opgebouwd uit: a. leiding en staf (1,6 mln) b. huisvesting (0,9 mln) c. ICT (1,1 mln) d. interne ondersteuning (5,4 mln) Overhead is niet hetzelfde als 'bedrijfsvoering'. Het laatste thema bestaat uit bovenstaande onderwerpen, inclusief de loonkosten van het primaire proces. Dit laatste onderdeel (13,4 mln) is versleuteld in de inhoudelijke thema's en blijft hier buiten beschouwing. NB: door bureau Berenschot wordt een formatiebenchmark uitgevoerd waarin o.a. wordt gekeken naar de omvang van leiding, staf en interne ondersteuning ten opzichte van referentiegemeenten. De uitkomsten van dit onderzoek worden in februari 2014 verwacht en zullen worden betrokken bij de verdere onderbouwing van keuzemogelijkheden.	
Keuzemogelijkheden	1. 'Besparen door te investeren'. Door te investeren in specifieke bedrijfsvoeringsfuncties kunnen kostenbesparingen worden gerealiseerd. Ter illustratie: Ons beïnvloedbaar inkoopvolume is circa 30 mln. Als het ons lukt om met behulp van een organisatiebreed besparingsplan en inkoopkalender per jaar 1 % goedkoper in te kopen besparen we structureel € 300.000. 2. Minder overhead. Ondersteunende processen willen we zo organiseren dat medewerkers zoveel mogelijk eigen verantwoordelijkheid pakken. Door medewerkers flexibel in te zetten kan de externe inhuur mogelijk ook naar beneden. Jaarlijks geven wij 1,3 mln uit aan managementkosten (gemeentesecretaris, 3 algemeen managers en 16 teammanagers). Door toe te werken naar een kleiner MT en meer robuuste teams kunnen kostenbesparingen worden gerealiseerd. 3. Interne dienstverlening anders organiseren. Binnen de afdeling Interne Service werken wij (nog) niet met een eenduidig dienstverleningsconcept, waarbij diensten - en het kwaliteitsniveau dat de klant mag verwachten - scherp zijn beschreven. Door overbodige handelingen uit werkprocessen te halen en deze waar mogelijk te digitaliseren kan een besparing op de loonkosten worden gerealiseerd. Hierbij gaan de kosten voor de baten uit; met name investeren in het beschrijven van werkprocessen en ondersteunende systemen (ICT).	

	4. Huisvestingskosten verlagen. Huisvestingskosten kunnen omlaag door energiemaatregelen (bijv. bewegingssensoren), openingstijden voor burgers minder ruim te maken en minder werkplekken in te richten (bijv. met een flexratio 0,7 zoals in Lingewaard). In combinatie met investeringen in ICT en telefonie hoeven deze keuzes niet te betekenen dat de kwaliteit van dienstverlening of de bedrijfsvoering minder wordt. Het afstoten van het Ambtshuis leidt tot een (beperkte) verlaging van de kapitaal- en exploitatielasten van de gemeente. Deze keuzemogelijkheden leiden niet tot substantiële besparingen, mede gezien de relatie die er ligt met de nieuwbouwplannen voor het HdG (*). (*) Deze plannen voorzien in een kostenbesparing op de bedrijfsvoering van € 469.000 per jaar. Deze besparing is gekoppeld aan realisatie van nieuwbouw op een centrale locatie. Omdat de politieke besluitvorming hierover nog niet is afgerond, is dit bedrag bij deze heroverwegingen buiten beschouwing gelaten. 5. Uitbesteding van bedrijfsvoeringstaken of samenwerking met buurgemeenten. Er ligt een bestuurlijke opdracht vanuit de G5 om een 'regionale uitvoeringsorganisatie' op te richten. Nog niet duidelijk is welke taken hier worden ingebracht en wat deze constructie in termen van kwaliteit, kosten en/of verminderen van kwetsbaarheid moet opleveren. Door een taakstelling te koppelen aan deze opdracht, en deze te verruimen door andere alternatieven hierbij te betrekken (samenwerking met Lingewaard of uitbesteding aan marktpartijen) kunnen schaalvoordelen ontstaan die ook resulteren in kostenbesparingen. Een belangrijk aandachtspunt is de achterblijvende overhead (**) en dat kosten veelal voor de baten uitgaan. (**) Er drukken al verschillende taakstellingen op de overhead als gevolg van samenwerkingsafspraken in regionaal verband. Bijvoorbeeld: Veiligheid (250.000 euro), ODRA (152.000 euro) en het regionaal bureau leerplicht (54.000 euro). Ook op de inkoop is vanuit een eerdere heroverwegingsoperatie al een taakstelling ingeboekt van 80.000 euro. Deze zaken leggen extra druk op besparingspotentieel binnen dit thema.
Consequenties keuzes	De maatschappelijke effecten van de keuzemogelijkheden zijn beperkt. De keuzes betreffen veelal de interne organisatie, waarbij op indirecte wijze burgers wel geraakt kunnen worden (doordat het kwaliteitsniveau in de dienstverlening naar beneden gaat bij te rigoureuze bezuinigingen op de interne ondersteunende processen). Uitgaande van de normen in het kwaliteitshandvest en reguliere klanttevredenheidsonderzoeken (waarstaatjegemeente.nl) kan worden gemonitord wat de effecten zijn voor de beleving van de kwaliteit van de primaire processen, waaronder de dienstverlening aan de burger. De effecten voor het gemeentelijk beleid (het ambitieniveau, de beleidsdoelen) kunnen beperkt zijn. Wel is het zo dat de kwaliteit van het beleid in het gedrang kan komen en daardoor risico's (financieel, juridisch, maatschappelijk) toenemen. Structurele bezuinigingen

	op de overhead zijn eigenlijk alleen mogelijk door het laten afvloeien van personeel en daarmee gepaard gaande frictiekosten (sociaal statuut) en gevolgen voor individuele medewerkers. Daarnaast is het zo dat er binnen de bedrijfsvoering de afgelopen jaren al verschillende efficiency-operaties / bezuinigingsrondes zijn uitgevoerd. Het is niet verstandig om alle lucht uit de bedrijfsvoering te persen, mede gezien de te behalen besparingen in relatie tot de nieuwe huisvesting en de gevolgen van intergemeentelijke samenwerking voor de overhead.
Besparingspotentieel	1. 'Besparen door te investeren'. Uitgaande van een taakstelling van 1% op het jaarlijkse inkoopvolume kan € 300.000 aan inkoopvoordelen worden gerealiseerd. Dit vergt onderzoek en een besparingsplan. Omdat er vanuit een eerdere bezuinigingsoperatie al een taakstelling ligt van € 80.000 is een langere termijn besparing van € 220.000 realistisch. 2. Minder overhead. Door toe te werken naar een kleiner MT en meer robuuste teams (minder teammanagers) kunnen op termijn kostenbesparingen worden gerealiseerd. Besparingspotentieel: € 400.000. 3. Interne dienstverlening anders organiseren, mede in relatie tot het kwaliteitsniveau en het aantal werkplekken. Besparingspotentieel: € 100.000. 4. Huisvestingskosten verlagen. Geen substantiële besparingen mogelijk, mede gezien de relatie die er ligt met de nieuwbouwplannen voor het HdG. 5. Uitbesteding van bedrijfsvoeringstaken of samenwerking. Door samenwerking kunnen in theorie schaalvoordelen en daarmee kostenbesparingen worden gerealiseerd, echter niet op korte termijn (frictiekosten) en niet zonder sturing op efficiency. 6. Besparing op het personeelsbudget (generiek). Besparingspotentieel: € 105.000.